

**VANHOILLISLESTADIOLAISTEN
SUURPERHEIDEN VANHEMPIEN KOKEMUKSET
ARJEN VOIMAVAROISTA JA NIIDEN
VAHVISTAMISESTA**

Anna-Lea Nissinen ja Saara Rentola

**Opinnäytetyö
Syyskuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Sosiaali- ja terveysala

Tekijä(t) Nissinen Anna-Lea Rentola Saara	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 49+ 9	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien voimavarat ja niiden vahvistaminen		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Helena Manninen, TTM ja Maritta Pohjolainen, TTM		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Vanhoillislestadiolaisuus on yksi kulttuurinen ja uskonnollinen vähemmistöryhmä Suomessa. Hoitotyössä on hyvä tietää suurperheen vanhempien kokemuksista arjessa selviytymisestä ja jaksamisesta, jotta perhekeskeinen, kulttuurinmukainen ja yksilöllinen hoitotyö voisi toteutua. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien kokemuksia arjen voimavaroista ja niiden vahvistamisesta. Tutkimuksen avulla haluttiin edistää hoitotyöntekijöiden ja opiskelijoiden tietämystä vanhoillislestadiolaisten perheiden uskosta, arvosta ja elämästä sekä lisätä heidän valmiuksiaan kohdata vanhoillislestadiolainen perhe. Tavoitteena oli myös lisätä hoitotyöntekijöiden valmiuksia tukea vanhoillislestadiolaista suurperhettä löytämään ja vahvistamaan voimavarojaan.</p> <p>Tutkimus on laadullinen. Sen aineisto koostui kahdeksan vanhoillislestadiolaisen pariskunnan kirjoittamasta kirjoitelmasta. Äidit olivat keskimäärin 35-vuotiaita ja isät 38,5-vuotiaita ja heillä oli keskimäärin 8 lasta. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.</p> <p>Vanhemmat kokivat lapset työmäärästä huolimatta suurena ilona ja voimavarana. Perheen yhteinen, vanhempien henkilökohtainen sekä kahdenkeskinen aika nähtiin tärkeänä. Sosiaalinen verkosto oli merkittävä henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin antaja. Toimiva parisuhde oli onnellisen perheen lähtökohtana, ja sitä haluttiin vaalia. Yhteinen usko ja arvomaailma ohjasi perheen elämää ja oli keskeisenä voimavarana.</p> <p>Hoitotyöntekijöiden asenteet vanhempien kokemusten mukaan vaihtelivat. Vanhempien oman kokemuksen ja kotikasvatuksen arvostaminen sekä suurperheen työmäärän ymmärtäminen näkyivät suuren perheen arvostamisena ja kunnioittamisena. Vanhempia satutti erityisesti ehkäisyyn painostaminen ja avun tarpeen vähättely. Hoitotyöntekijöiden antama apu koettiin tarpeellisenä, mutta sitä oli saatu suhteellisen vähän tarpeisiin nähden. Käytännön apua kaivattiin henkistä tukea enemmän.</p> <p>Tutkimus auttaa vanhoillislestadiolaisten perheiden kohtaamisessa ja näiden perheiden hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) vanhoillislestadiolaisuus, vanhemmuus, perhe, voimavarat, voimavarojen vahvistaminen, kulttuurinen hoitotyö, laadullinen tutkimus		
Muut tiedot		

Author(s) Nissinen Anna-Lea Rentola Saara	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 49+9	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Resources of parents of large Conservative Lestadian families and strengthening them		
Degree Programme Degree Programme of Nursing		
Tutor(s) Helena Manninen, M.Sc., ja Maritta Pohjolainen, M.Sc.		
Assigned by		
Abstract Conservative Lestadianism is a cultural and a religious minority group in Finland. In the healthcare profession it is important to know about the experiences of parents of large families, and about their coping in everyday life, so that family-centered, culture-sensitive and individual care could be provided. The purpose of this study was to clarify experiences of parents of large Conservative Lestadian families regarding the resources of everyday life and how to strengthen them. It was hoped that this study would increase knowledge of health care professionals and students about the faith, values and lifestyle of Conservative Lestadian families and in this way increase their readiness to face such a family. Another purpose was also to increase the readiness of health care professionals to support large Conservative Lestadian families to find and strengthen their own resources. This is a qualitative study. Data for the study was collected from writings written by eight Conservative Lestadian couples. The mean age of the mothers was 35 years and that of the fathers was 38,5. On an average the couples had 8 children. The data was analysed by using inductive content analysis. Despite the workload the parents experienced their children as a great joy and a positive resource. Family time, time spent together as a couple as well as personal time alone was seen important. Social network was important both spiritual as well as material resource. Working spousal relationship was a base for a happy family, and the couples wanted to preserve it. The common faith and set of values guided the family life and was a central resource. According to the experiences of the parents, attitudes of health care professionals varied. Valuing the experiences of the parents and the upbringing they provide as well as understanding the workload of a large family showed in respect and appreciation by the professionals. The parents were hurt especially by pressure for birth control and underestimation for need for help. Help given by the health care professionals was felt necessary, but was not enough. Practical help was needed more than spiritual help. The study helps facing Conservative Lestadian families as well as in planning and realization of the care for these families.		
Keywords Conservative Lestadians, parenthood, family, resources, strengthening of resources, culturally sensitive health care, qualitative research		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 LAPSIPERHEEN VOIMAVARAT JA KUORMITTAVAT TEKIJÄT	2
2.1 Perhe muutoksessa	2
2.2 Voimavarat lapsiperheen selviytymisen edellytyksenä	3
2.3 Kuormittavat tekijät kuuluvat väistämättä elämään	4
3 LAPSIPERHEEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAMINEN	6
3.1 Voimavarojen vahvistaminen	6
3.2 Hyvä yhteistyösuhde voimavarojen vahvistamisen avain	7
3.3 Perhekeskeinen hoitotyö.....	8
3.4 Hoitotyön auttamismenetelmät voimavarojen vahvistamisen keinoina	9
3.5 Hoitotyöntekijät lapsiperheiden voimavarojen vahvistajina.....	11
4 USKONNOLLISUUS OSA KULTTUURISTA HOITOTYÖTÄ.....	12
4.1 Kulttuurisuus.....	12
4.2 Monikulttuurinen hoitotyö.....	13
4.3 Vanhoillislestadiolaisuus	14
4.4 Voimavarat vanhoillislestadiolaisessa lapsiperheessä.....	15
4.4.1 Avioliitto voimavarana.....	15
4.4.2 Koti ja perhe voimavarana.....	16
4.4.3 Usko ja elämän arvot voimavarana.....	17
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄ.....	19
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
6.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tutkimusmenetelmänä.....	20
6.2 Aineistonkeruumenetelmä	20
6.3 Kohderyhmä ja aineiston kerääminen	21
6.4 Aineiston käsittely ja analysointi	22
7 TUTKIMUSTULOKSET.....	24
7.1 Voimavarainen perhe	24
7.1.1 Perhe yhteinen yritys.....	24
7.1.2 Eheä aviosuhde	26
7.1.3 Luottamus Jumalaan.....	27
7.1.4 Aineellinen ja henkinen tuki	28
7.2 Hoitotyöntekijät suurperheiden voimavarojen vahvistajina	29
7.2.1 Hoitotyöntekijöiden asenteet	30
7.2.2 Kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta	31
8 POHDINTA.....	33
8.1 Tutkimustulosten tarkastelua ja johtopäätökset	33
8.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	38
8.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteita	41
LÄHTEET	42
LIITTEET.....	49
Liite 1: Ohjeistus vanhemmille.....	49
Liite 2: Perhe yhteinen yritys –kategorian muodostuminen	50
Liite 3: Eheä aviosuhde – kategorian muodostuminen	51
Liite 4: Aineellinen ja henkinen tuki –kategorian muodostuminen	52
Liite 5: Luottamus Jumalaan – kategorian muodostuminen.....	53
Liite 6: Hoitotyöntekijöiden asenteet –kategorian muodostuminen	54
Liite 7: Kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta –kategorian muodostuminen	55
Liite 8: VOIMAVARAINEN PERHE – yhdistävän kategorian muodostuminen	56
Liite 9: HOITOTYÖNTEKIJÄT SUURPERHEEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAJINA – yhdistävän kategorian muodostuminen	57

1 JOHDANTO

Voimavarat ja niiden vahvistaminen ovat paljon puhuttuja ja tutkittuja asioita tänä päivänä (esim. Löthman-Kilpeläinen 2001, Pelkonen & Hakulinen 2002, Viljamaa 2003). Voimavarat vahvistavat yksilöä vanhempana, puolisona sekä yhteisön jäsenenä ja auttavat välttämään haitallisia kuormitustekijöitä tai onnistuneesti selviytymään niistä (Pelkonen & Hakulinen 2002). Sairaanhoidajan eettisissä ohjeissa hoitotyöntekijöitä kehoitetaan ihmisiä hoitaessaan tukemaan ja lisäämään heidän omia voimavarojaan sekä parantamaan heidän elämänsä laatua. Potilaita tulee hoitaa yhtä hyvin ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen riippumatta esimerkiksi potilaan kulttuurista tai uskonnosta. (Sairaanhoidajan eettiset ohjeet 1996.)

Lapsiperheiden voimavaroja ja niiden vahvistamista hoitotyön keinoin ovat tutkineet muun muassa Löthman-Kilpeläinen (2001) ja Pelkonen (1994). Viljamaa (2003) on tutkinut vanhemmuuden tukemista neuvolassa. Virkki (1999) on tutkinut hoitotyöntekijöiden ammatillisia valmiuksia kulttuurinmukaiseen hoitotyöhön. Koimme, että vanhoillislestadiolaisia koskevia tutkimuksia on puutteellisesti, joten näiden tutkimusten sijaan käytimme Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen (SRK) julkaisemia teoksia.

Itse vanhoillislestadiolaisen suurperheen ja kulttuurin ympäröiminä kasvaneina kiinnostuimme vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien arjessa jaksamisesta. Lähestymme aihetta hoitotyön näkökulmasta. Se palvelee niin hoitotyöntekijöitä kuin vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempiaakin. Työharjoitteluissa olemme huomanneet, miten vanhoillislestadiolaisten perheiden elämä kiinnostaa herättäen ihmettelyjä ja keskustelua.

Tutkimuksemme käsittelee vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien kokemuksia arjen voimavaroista ja niiden vahvistamisesta. Tutkimuksen avulla halutaan edistää hoitotyöntekijöiden ja opiskelijoiden tietämystä vanhoillislestadiolaisten perheiden uskosta, arvosta ja elämästä sekä lisätä heidän valmiuksiaan kohdata tällainen perhe. Tutkimus on laadullinen. Vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien kokemuksia halutaan selvittää heidän kirjoittamien kirjoitelmien avulla.

2 LAPSIPERHEEN VOIMAVARAT JA KUORMITTAVAT TEKIJÄT

2.1 Perhe muutoksessa

Nykypäivänä perhettä on yhä vaikeampi määritellä. EU:ssa syyskuussa 2003 yritettiin määritellä, mikä on perhe, mutta tehtävässä epäonnistuttiin. (Lindholm 2004, 17.) Hirvosen, Koposen ja Hakulisen (2002, 48) mukaan perhe voidaan määritellä kulloisenkin tarpeen ja tilanteen mukaisesti. Perheen määrittelyn vaikeutuessa yksilölle on annettu oikeus määritellä perheensä itse (Hirvonen ym. 2002, 48; Lindholm 2004, 17). Tilastokeskus luokittelee perheen yhdessä asuviin avio- ja avopuolisoihin, yksinhuoltajiin ja parisuhteensa rekisteröineisiin henkilöihin lapsineen sekä lapsettomiin avio- ja avopareihin ja parisuhteensa rekisteröineisiin henkilöihin. Lapsiperhe on perhe, johon kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi. Lapsi voi olla joko oma lapsi, puolison lapsi tai ottolapsi. (Perheet 2005.) Ydinperheellä tarkoitetaan yhdessä asuvien vanhempien ja lasten yksikköä (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1999, 16).

Perinteinen perhe elää ja muuttuu. Perhekoot ovat pienentyneet, roolijako ja töiden jakaminen perheissä on muuttunut sekä yksinhuoltajaperheiden ja uusperheiden osuus on kasvanut lisääntyneiden avioerojen myötä. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1999, 15.) Nykyisissä lapsiperheissä on keskimäärin noin 2,3 lasta (Perheet 2005). Avioitumis- ja perheenperustamisikä on noussut lähelle kolmeakymmentä. Ihmissuhteet, kuten parisuhteet, ovat muuttuneet tasavertaisiksi, itsenäisiksi ja riippumattomiksi eikä niissä ole enää välttämättä avioliiton vaatimaa vastuuta ja jatkuvuutta. (Hirvonen ym. 2002, 49.) Tässä tutkimuksessa tutkimuksen kohteena on ydinperhe, joka on suurperhe. Suurperheen määrittelyn kriteereiksi olemme asettaneet sen, että perheessä on vähintään neljä lasta. Lapsiperheen arjen näkökulman selvittämiseksi toivomuksemme oli, että perheen lapsista ainakin yksi oli vielä alle kouluikäinen.

2.2 Voimavarat lapsiperheen selviytymisen edellytyksenä

Voimavarat käsitteenä ymmärretään voimia antavina tekijöinä. Voimavarat ovat yksilöä vanhempana, puolisona ja yhteisön jäsenenä kehittäviä tekijöitä, jotka auttavat välttämään haitallisia kuormitustekijöitä tai onnistuneesti selviytymään niistä. Voimavarat vaikuttavat perheen hyvinvointiin tukemalla vanhemmuutta, parisuhdetta ja koko perheen toimivuutta luomalla lapselle hyvät kasvuolosuhteet. Voimavarat auttavat vanhempia selviytymään tilanteista, joissa jokin asia uhkaa perheen tai heidän itsensä hyvinvointia. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 15; Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 80; Pelkonen & Hakulinen 2002, 207; Pietilä 1999, 252-253.)

Perheen voimavarat jaetaan persoonallisiin, sisäisiin ja ulkoisiin voimavaroihin. Persoonallisiksi voimavaroiksi luetaan muun muassa itsetunto, fyysinen kunto, hallinnan tunne, tiedot ja koulutustaso. Näitä ovat myös riittävät virkistäytymis- ja uusiutumiskeinot sekä mielekkyyttä, motivaatiota ja iloa tuottavat asiat. Lisäksi omien mahdollisuuksien ja käyttämättömien voimavarojen tunnistaminen kuuluvat perheen persoonallisiin voimavaroihin. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 15; Pelkonen & Hakulinen 2002, 207-208.)

Perheenjäsenten väliset suhteet, kuten vanhempien läheinen parisuhde sekä vanhempien avoimet ja turvalliset välit lapsiin muodostavat perheen sisäisen voimavaran. Näiden ohella perheen ongelmanratkaisutaidot, elämäntavat ja aineelliset voimavarat kuuluvat sisäisiin voimavaroihin. Perheen ulkopuolisista voimavaroista keskeisin on sosiaalinen tuki. Tähän sisältyy muun muassa ystävien, sukulaisten ja naapurien tarjoama apu. Perheen ulkopuolisiin voimavaroihin vaikuttavat myös yhteiskunnan perhepoliittiset ratkaisut, kuten lapsiperheille suunnatut palvelut. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 15; Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 81; Pelkonen & Hakulinen 2002, 208.)

Löthman-Kilpeläisen (2001) tutkimuksessa lapsiperheen voimavaroja olivat perheen yhteenkuuluvuus ja roolivastavuoroisuus, taloudellinen tilanne, vanhemmuus, ajankäyttö ja sosiaaliset suhteet. Erityisesti lapsen syntymän jälkeen parisuhteen vaaliminen nousi keskeiseksi voimavaraksi. Myös hyvä terveys koettiin merkittävänä voimavaratekijänä. (Mts. 67-68.) Pelkonen (1994) sai samansuuntaisen tuloksen. Hänen tutkimuksessaan terveydellä ja sairaudella oli merkittävä osuus voimavarojen riittävyyttä

punnittaessa. Tutkituista muista voimavaroista perheet kokivat parhaimmiksi itsetuntonsa vanhempana, tulevaisuutta koskevat käsitykset sekä tietämisen. Puutteellisimmiksi perheet kokivat sosiaaliset tukiverkkonsa sekä kykynsä säännellä voimiaan senhetkisen elämäntilanteen mukaan. (Mts. 181, 184.) Viljamaan (2003) tutkimuksen perheillä sosiaalisella tukiverkolla oli suuri merkitys. Yli puolet vanhemmista sai suvulta paljon tukea. Myös ystävät olivat tärkeitä sosiaalisen tuen lähteitä. Lisäksi yli 80 % vanhemmista koki saavansa puolisolta paljon tukea. (Mts. 108, 111.)

Suurin osa perheistä arvioi perheen yhteenkuuluvuuden hyväksi, mutta esimerkiksi lapsen syntymä, huono taloudellinen tilanne ja terveydentila heikensivät yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tutkimuksessa perheen roolivastavuoroisuus oli heikompi kuin yhteenkuuluvuus. Eniten rooliristiriitoja perheenjäsenten kesken aiheutti kotitöiden epätasainen jakautuminen. (Löthman-Kilpeläinen 2001, 45, 67-68.) Työnjaon epätasaisuus aiheutti tyytymättömyyttä myös Pelkosen (1994, 181) tekemässä tutkimuksessa. Hakulisen (1998) tutkimuksessa vanhemmat arvioivat yleensä perheensä vähemmän yhteenkuuluvaksi, joustavaksi ja roolivastavuoroiseksi lapsen syntymän jälkeen. Rooliristiriitoja oli enemmän perheissä, joissa oli enemmän kuin yksi lapsi. Mitä vähemmän perheellä oli kuormittavia tekijöitä, sitä paremmaksi äidit arvioivat perheensä dynaamisuuden. (Mts. 70, 72.)

Mansneruksen (1997) synnynnäisesti sydänvikaisten lasten vanhempien kokemuksista perheen voimavaroista ja niiden tukemisesta hoitotyössä koskevassa tutkimuksessa perheille voimaa antoi pienikin merkki lapsen toipumisesta ja lääkäreiden ja hoitajien toivon ilmaisut. Hyvä parisuhde koettiin merkittäväksi voimavaraksi, jota yhdessä jakamisen kokemus kiinteytti. Isovanhempien fyysinen tuki koettiin perheen arkielämää helpottavaksi voimavaraksi, kun taas ystäviltä saatu tuki oli pääasiassa henkistä välittämistä. Erittäin tärkeäksi voimavaraksi nousi vertaisperheiltä saatu uskoa ja toivoa herättävä tuki. Kriisistä selviämisen jälkeen vanhemmat ovat oppineet elämään tässä hetkessä pienistä asioista iloiten ja tulevaisuuteen luottaen. (Mts. 115-117.)

2.3 Kuormittavat tekijät kuuluvat väistämättä elämään

Se, koetaanko jokin asia voimavaraksi vai kuormittavaksi tekijäksi, riippuu ihmisen persoonallisuudesta. Kuormittavia tekijöitä ovat muun muassa taloudelliset vaikeudet, sairaudet, ajanpuute, huonot sosiaaliset suhteet, vanhemmuuteen liittyvä epävarmuus, rooliristiriidat ja muut arkipäivän ongelmat. Ne voivat haavoittaa perhettä esimerkiksi

vaikuttamalla lapsen suotuisaan kehitykseen häiritsevästi. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 81; Pelkonen & Hakulinen 2002, 208.)

Löthman-Kilpeläisen (2001) tutkimuksen mukaan merkittävimmät lapsiperheitä kuormittavat tekijät liittyivät ajankäyttöön. Puolisoiden yhteisen ja henkilökohtaisen ajan puute kuormitti eniten lähes 40 %:a vastaajista. Yhteisen ajan ollessa vähissä perheenjäsenten uupumus ja ylitöiden sekä arkipäivän askareiden kuormittavuus lisääntyi. Tällöin myös perheen yhteistä ja henkilökohtaista virkistytymisaikaa oli vähän, mikä lisäsi puolisoiden tyytymättömyyttä seksuaalielämään, ja vanhemmuus koettiin raskaana. (Mts. 68.) Pelkosen (1994, 181) tutkimuksessa 40 % vastaajista koki, ettei heillä ollut tarpeeksi aikaa olla lastensa kanssa.

Perhe on voimavarainen, jos voimavaroja on riittävästi ja kuormittavia tekijöitä vähän, eli voimavaraisuus muodostuu näiden tekijöiden välisestä suhteesta. Ihmisen on oltava tietoinen voimavaroja antavista ja kuormittavista tekijöistä pystyäkseen aktiivisesti lisäämään voimavarojaan. Perheen haavoittuvuus lisääntyy kuormittavien tekijöiden kasvaessa ja voimavarojen vähetessä. Perheen haavoittuvuutta voivat lisätä myös erilaiset elämän muutosvaiheet, kuten lapsen syntymä, perheen muutto tai perheenjäsenen sairaus. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 15; Pelkonen & Hakulinen 2002, 208.)

Kun lasten määrä perheessä lisääntyi, voimavaroja kuluttivat erityisesti raskauteen, synnytykseen ja lasten kasvatukseen liittyvät asiat (Löthman-Kilpeläinen 2001, 69). Hakulisen (1998) mukaan lapsen helppohoitoisuus oli yhteydessä vanhempien positiiivisiin arvioihin perhedynamiikastaan. Muutokset lapsen odotusajalta lapsen kasvatukseen vaikuttivat perheenjäsenten välisiin suhteisiin. (Mts. 63.) Myös Löthman-Kilpeläisen (2001) mukaan lasten syntymän jälkeinen aika koettiin monella tavalla lapsiperheitä rasittavaksi. Tänä aikana perheen elämään sisältyy monenlaisia muutosvaiheita, kuten perheen muutto tai talon rakentaminen. Kun mies on paljon työnsä vuoksi poissa kotoa, perheen kuormittavuus lisääntyy, sillä äidillä on pääasiallinen vastuu lasten hoitamisesta ja yövalvomisista. Uudelle paikkakunnalle muutto saattoi aiheuttaa sosiaalisen verkoston riittämättömyyttä, jolloin myös kodin- ja lastenhoitoapua oli vaikea saada. (Mts. 69-70.) Pelkonen (1994) tuo esille tutkimuksessaan, että yli kymmenen prosenttia perheistä koki sosiaaliset tukiverkkonsa riittämättömiksi. Osalla tutkimuksen perheistä kyseinen tulos saattoi johtua vieraalle paikkakunnalle muutosta, mutta joidenkin perheiden kohdalla kyse voi olla pysyvemmän tuen puutteesta. (Mts. 181-182.)

Pelkosen (1994) tutkimuksessa joka kolmas vastaajista koki puutteellisina kykynsä säädellä voimiensa riittävyttä. Lapsiperheiden elämänvaihe on hyvin voimia koettelevaa aikaa. Tutkimuksessa voimien riittämättömyyteen olivat yhteydessä epävarmuutta ja subjektiivista huonon voinnin tunnetta kuvaavat tekijät. Voimien säätelyä heikensivät muutosvaiheet ja taloudelliset vaikeudet. (Mts. 181.) Mansneruksen (1997, 115) tutkimuksessa sydänvikaisten lasten vanhempien kyky säädellä voimavarojaan nousi merkittäväksi tekijäksi voimavarojen vahvistumisen kannalta.

Pelkosen (1994) tutkimuksessa perheillä oli omasta mielestään melko hyvät tiedot perheen terveydenhoidosta sekä lapsen kasvusta ja kehityksestä. Tiedon määrään ja laatuun vaikuttivat muun muassa elämäkokemus, koulutustaso sekä lasten lukumäärä. Vanhemmat kokivat itsetuntonsa hyväksi, mutta kuitenkin eivät olleet tyytyväisiä omiin kykyihinsä vanhempina. Yllättävänä tutkimustuloksena on, että nuoret, yhden lapsen äidit, kokivat itsetuntonsa vanhempia ja koulutetumpia äitejä paremmaksi. Useampien lasten syntyminen toi vanhemmuuteen uusia piirteitä ja monia käytännön ongelmia, jotka voivat aluksi vähentää äidin itseluottamusta. Tutkimus tuo esille lapsiperheiden varsin myönteiset käsitykset tulevaisuudestaan. (Mts.182-183.)

Mansneruksen (1997) tutkimuksessa jo lapsen syntyminen vakavasti sydänvikaisena on ollut perheiden voimavaroja kuluttava järkytystilanne. Tilannetta on pahentanut kylmästi, kiireesti tai asenteellisesti annettu ensitieto. Tutkimus tuo esille, miten tunne yksinjäädämisestä kaikissa lapsen sairauteen liittyvissä muutosvaiheissa on koettu perheen voimavaroja kuluttavaksi. Lapsen sairaalassa olo aika kuormitti perheitä rajoittamalla perheen ihmissuhteita, virkistäytymistä ja parisuhteen ylläpitoa. Kotiutuminen sairaalasta oli kuormittava muutostilanne. Vanhemmat ovat kuvanneet elämäntilanteen menettämisen tunteita isän palatessa työhön ja äidin yrittäessä selvitä sairaan lapsen ja mahdollisten sisarusten kanssa arkielämän askareista. (Mansnerus 1997, 112-114.)

3 LAPSIPERHEEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAMINEN

3.1 Voimavarojen vahvistaminen

Voimavarojen vahvistaminen tarkoittaa voimaantumisen mahdollistamista eli yksilön tai perheen saamaa tukea. Voimavarojen vahvistamisella tarkoitetaan voimaantumis-

prosessia, joka lähtee ihmisestä itsestään. Englannin kielessä 'empowerment' käsitteenä merkitsee sekä voimavarojen vahvistamista että vahvistumista. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 204.)

Voimavarojen ja kuormittavien tekijöiden tunnistaminen ja tiedostaminen on perheen voimavaraisuuden kannalta keskeistä. Omien voimavarojen tunnistaminen on vanhemmalle ratkaisevaa, sillä se on voimavarojen vahvistumisen alku ja välttämätön edellytys. Voimavarojen tunnistamisen on merkityksellistä myös siksi, että se jo pelkästään voi merkitä voimavarojen vahvistumista ja esimerkiksi myönteisen minäkuvan vahvistumista. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 16.) Perheen voimavaroja voidaan vahvistaa joko perheen omin voimin tai hoitotyön auttamismenetelmien avulla. Vanhempi tai perhe itse voi vahvistua hakemalla tietoa, vahvistamalla perheen kiinteyttä, keskustelemalla avoimesti ja käyttämällä huumoria. Tärkeitä, omia menetelmiä ovat myös tarvittaessa sosiaalisen tuen hankkiminen, parisuhteen hoitaminen ja kotitöiden tasapuolinen jakaminen. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 208.)

3.2 Hyvä yhteistyösuhde voimavarojen vahvistamisen avain

Hyvä hoitotyöntekijän ja perheen välinen yhteistyösuhde on avain voimavarojen vahvistamiseen. Hyvän yhteistyösuhteen kehittymisen edellytyksiä ovat luottamuksellisuus, avoimuus sekä tunne kuulluksi tulemisesta. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 204.) Lisäksi rehellisyys, aitous, hienotunteisuus, tunteiden tunnistamisen herkkyys, reflektiivisyys ja vastavuoroisuus sekä perheen valinnanvapauden ja yksilöllisyyden kunnioittaminen kuuluvat olennaisesti hyvään hoitotyöntekijän ja perheen väliseen yhteistyösuhteeseen. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 95.)

Hyvä yhteistyösuhde mahdollistaa tunteista ja voimavaroista keskustelemisen, vanhempien aktiivisen osallistumisen sekä päätöksenteon antaen tunteen kiireettömyydestä ja kuulluksi tulemisesta. Lähtökohtana on perheen ja sen elämäntilanteen riittävä tuntemus. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 95.) Löthman-Kilpeläisen (2001) tutkimuksessa hyvä yhteistyösuhde oli voimavaralähtöisen toiminnan edellytys neuvolassa. Hyvän yhteistyön ominaispiirteitä olivat luottamuksellisuus, kiireettömyys, terveydenhoitajan persoonaan liittyvät myönteiset piirteet, perhelähtöinen toiminta, sosiaalisen tuen saanti neuvolassa ja palvelujen helppo saatavuus. Neuvolan luottamuksellista, avointa ja kiireetöntä ilmapiiriä pidettiin tärkeänä; se myös mahdol-

listi huolien kertomisen terveydenhoitajalle. Emotionaalisen tuen muotoja pidettiin tarpeellisina, joista tärkein oli terveydenhoitajan hyvät kuuntelijan taidot (96%). (Löthman-Kilpeläinen 2001, 55, 70-72.)

Hoitotyöntekijältä edellytetään perhekeskeistä työtettä, tietoja ja taitoja sekä rohkeutta perheen voimavarojen tunnistamiseen ja ennen kaikkea voimavaralähtöisen toimintatavan omaksumista ja siinä harjaantumista. Voimavaralähtöinen toiminta on ratkaisu- ja terveyskeskeistä sekä kokonaisvaltaista hoitotyötä. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 17.) Myönteisen palautteen antaminen oli tutkimuksen mukaan tarpeellista. Perheet kuitenkin odottivat saavansa enemmän palautetta esimerkiksi lapsen hoitamisesta ja vanhemmuudesta. (Löthman-Kilpeläinen 2001, 55, 70-72.) Samansuuntaisia tuloksia ilmapiiristä, kuuntelemisesta ja palautteen annosta saivat myös Tarkka, Lehti, Kaunonen, Åstedt-Kurki ja Paunonen-Ilmonen (2001, 221, 223).

Viljamaan (2003) tutkimuksen vanhemmat arvostivat neuvolatoimintaa. Yhteistyö- ja vaikutusmahdollisuuksia pidettiin melko hyvinä. Kontaktin jatkuvuus oli keskeinen elementti hyvän yhteistyösuhteen kehittymisessä perhekeskeisessä hoitotyössä. Tutkimuksen vanhemmat olivat neuvolassa tapahtuvaan vuorovaikutukseen pääsääntöisesti tyytyväisiä, ja se oli asiakaslähtöistä. (Mts. 108-109.)

3.3 Perhekeskeinen hoitotyö

Perheen määrittelyn muutokset heijastuvat myös hoitotyöhön, joten hoitotyöntekijöiden on tiedostettava perhekäsityksen muutokset ja kyettävä joustamaan perhekeskeisessä ajattelussa (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1999, 16). Tärkeintä on, että asiakas voi kokea hänelle merkittävien ihmisten pystyvän osallistumaan hänen elämänsä koskeviin asioihin (Lindholm 2004, 17).

Potilaan ja asiakkaan hoitamisen kannalta perhe on valtava voimavara, jota on kyettävä hoitotyöntekijänä hyödyntämään (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1999, 14). Perhekeskeisessä hoitotyössä on otettava huomioon perheen elämäntilanne, kulttuuri-tausta, tottumukset ja ympäristö (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 22). Viljamaan (2003) tutkimuksen tulosten perusteella neuvolaa ei kuitenkaan voida pitää perhekeskeisenä. Perhekeskeistä palvelua sai vain pieni vähemmistö (äitiysneuvolassa 11 %, lastenneuvolassa 22%). (Mts. 109.)

Vanhemmat halusivat saada neuvolatoiminnan lähemmäksi perheen arkea. He toivoivat perhekeskeisempää työtettä muun muassa neuvolakäyntien riittävyydellä, iltavastaa-
ntoitojen saatavuudella ja mahdollisuudella tavoittaa terveydenhoitaja puhelimitse. Yli yksivuotiaan tai useamman lapsen äidit lastenneuvolassa olivat tyytymättömiä perhekeskeisen työtteen riittävyteen neuvolassa. Tutkimuksen mukaan tämä yksittäinen tulos voidaan tulkita jopa monilapsisten perheenäitien hätähuudoksi, johon neuvolan tulisi vastata toimimalla entistä perhekeskeisemmin. Kuitenkin neuvolan asiakaslähtöinen, hyvä vuorovaikutusilmapiiri riittäisi mahdollistamaan perhekeskeisen työn onnistumisen neuvolassa. (Viljamaa 2003, 109.)

Tässä tutkimuksessa olemme lähestyneet tutkittavaa asiaa perhekeskeisesti. Tutkimuksessa olemme käsitelleet lapsiperheen arjen selviytymistä ottamalla koko perheen vaikutus huomioon. Myös hoitotyöntekijöiden vaikutusta voimavarojen vahvistamiseen katsotaan koko perheen kannalta.

3.4 Hoitotyön auttamismenetelmät voimavarojen vahvistamisen keinoina

Voimavarojen vahvistaminen edellyttää perheeltä ja hoitotyöntekijältä yhteisesti asetettuja, konkreettisia tavoitteita ja yksilöllisiä menetelmiä voimavarojen vahvistamiseksi. Menetelmiä voimavarojen vahvistamiseksi ovat muun muassa merkityksellisen tiedon hankkiminen ja tarjoaminen, itsetunnon ja hallinnantunteen lujittaminen, toivon elävöittäminen sekä kykyjen ja taitojen kehittämisessä tukeminen. Lisäksi sosiaalisen verkoston vahvistaminen, vertaistuen kanavoiminen sekä työn ja levon välisen tasapainon löytäminen ovat voimavarojen vahvistamisen menetelmiä. Voimavarakeskeisen työskentelyn apuna voidaan käyttää esimerkiksi erilaisia lomakkeita ja haastattelutekniikoita, roolikarttoja, kotikäyntejä sekä pienryhmätoimintaa. (Hakulinen & Pelkonen 2002, 16-17; Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 103-104; Pelkonen & Hakulinen 2002, 208-209.)

Viljamaan (2003) tutkimuksessa vanhemmat toivoivat neuvolasta kaikkia sosiaalisen tuen muotoja jonkin verran. Tutkimuksen vanhemmat toivoivat neuvolalta tieto-, tunne- ja vertaistukea sekä käytännön apua. Tietopainotteisuus korostui vanhemmuuden tukemisen toiveissa. Kuitenkin äidit, joilla oli jo useampia lapsia tai yli yksivuotias odottivat enemmän tunnetukea kuin tietotukea. Tutkimuksen mukaan vanhempia

tulee tukea enemmän, sillä vanhemmuuden tukea pidettiin riittämättömänä. (Mts. 110-111.)

Tarkan ja muiden (2001) tutkimuksessa äidit halusivat terveydenhoitajan antavan tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, terveydestä, voinnista ja sairauksista sekä lapsen kasvatuksesta ja hoidosta. Lapsen ollessa kolmen kuukauden ikäinen äidit odottivat konkreettista tukea vanhemmuuteen, kun taas lapsen ollessa kahdeksan kuukautta tukea kaivattiin parisuhteeseen liittyvissä asioissa. Terveydenhoitajan toivottiin rohkaisevan äitejä luottamaan itseensä lapsen hoidossa. Kiinnostusta toivottiin myös äidin vointiin ja jaksamiseen (myös Löthman-Kilpeläinen 2001, 74).

(Tarkka ym. 2001, 220-221.) Viljamaan (2003) tutkimuksessa korostui lapsikeskeisyys. Se näyttää olevankin keskeinen tulevaisuuden neuvolaan suunnattu odotus ja toive. Lapsen terveyden ja kehityksen tukeminen oli vanhempien tärkein palveluodotus kaikissa vanhemmuuden eri vaiheissa. Myös sudetta lapseen haluttiin pohtia vanhemmuuden muita alueita enemmän. (Mts. 108.)

Puuran, Tammisen, Mäntymaan, Virran, Turusen ja Koiviston (2001) terveydenhoitajiin kohdistuneessa tutkimuksessa terveydenhoitajat arvioivat vauvaperheiden yleisimmiksi tuen tarpeiksi perheen elämässä tapahtuneet suuret muutokset. Tuen tarvetta aiheuttivat myös parisuhteen ristiriidat sekä erilaiset vauvan ja vanhemman vuorovaikutukseen vaikuttavat ja siinä näkyvät ongelmat, kuten lapsen itkuisuus. (Puura ym. 2001, 4860.)

Lapsiperhe-projektin perhetyöntekijän tuen vaikutuksesta perheille tehdyssä tutkimuksessa korostuu varhaisen tuen vaikutuksen merkitys. Perheiden tukemista pidetään tärkeänä jo siinä vaiheessa, kun ongelmat ovat pieniä. Tutkimuksessa tuli esille se, että konkreettinen, kotona tapahtuva työskentely hyödytti vanhempia. Tuen eri muotoina olivat luottamus omiin mahdollisuuksiin, olemassa olevien valmiuksien tuki, toivon herääminen ja emotionaalinen tuki. (Pietilä, Vehviläinen-Julkunen, Välimäki & Häggman-Laitila 2001, 190-195.)

Voimavarojen vahvistamisen seurauksena perheenjäsenten itsetunto ja oman elämän hallinnan tunne paranee. Perheen voimaantumisen seurauksia ovat myös itsemäärääminen ja henkilökohtainen kasvu. Voimavarainen vanhempi luottaa itseensä vanhempana, pystyy ratkomaan arkipäivän ongelmia ja kykenee vastuunkantamiseen päätöksissään ja teoissaan. Itsensä voimavaraisiksi tuntevat vanhemmat ovat tyytyväisiä

vanhemmuuteensa ja parisuhteeseensa. He kykenevät tukemaan lapsensa tervettä kehitystä ja vahvistamaan hänen voimavarojaan. Myös lisääntynyt itsetuntemus ja motivaatio selvitä vaikeissa tilanteissa sekä perheenjäsenten fyysinen ja psyykkinen terveys ovat merkkejä voimavaraisesta perheestä. Voimavarojen vahvistamisen seurauksena myös hoitotyöntekijä kehittyy ammatillisesti. Samalla hänen omat voimavaransa vahvistuvat, mikä lisää hänen valmiuksiaan tukea perheitä. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 206, 209.)

3.5 Hoitotyöntekijät lapsiperheiden voimavarojen vahvistajina

Pelkosen (1994) tutkimuksessa kolme arvostetuinta, parhaiten toteutunutta ja perheiden eniten tarvitsemaa voimavarojen vahvistamisen keinoa olivat toimivaa yhteistyösuhdetta, itsetuntoa vanhempana ja tietämistä vahvistavat keinot. Melkein yhtä tärkeinä vanhemmat pitivät voimien sääntelyä ja sosiaalisia tukiverkkoja vahvistavia keinoja, mutta nämä olivat kuitenkin huonoiten toteutuneita tukimuotoja. Tutkimuksen mukaan neuvolan antama tuki oli osittain väärin kohdistettua, sillä terveydenhoitajat olivat vahvistaneet paremmin perheitä, jotka kokivat voimavaransa jo ennestään hyväksi kuin perheitä, jotka todella tarvitsivat tukea. (Pelkonen 1994, 185-188, 204.) Myös Hakulisen (1998, 65) ja Löthman-Kilpeläisen (2001, 76) mukaan terveydenhoitajat tukivat parhaiten niitä perheitä, joiden voimavarat olivat ennestään hyviä.

Lampisen, Åstedt-Kurjen ja Tarkan (2000) tutkimuksessa hoitajat kertoivat lähes yksimielisesti tukevansa sairaalassa olevien leikki-ikäisten lasten vanhempien vanhemmuutta. He tukivat vanhempia rohkaisemalla heitä, vahvistamalla heidän itseluottamustaan ja toimimalla vanhempien edunvalvojina. Hoitajat tukivat perheitä antamalla heille positiivista palautetta lapsen hoidosta (97%), korostavansa heidän läsnäolonsa tärkeyttä (95%) ja kannustavansa vanhempia hoitamaan omaa lastaan parhaaksi katsomallaan tavalla lapsen sairauden asettamissa rajoissa (94%). Pieni osa hoitajista ilmoitti selkeän kielteisen kantansa vanhempien tukemiseen lapsen sairaalavaiheen aikana. Noin kolmasosa hoitajista ilmoitti, että heillä oli vain vähän mahdollisuuksia tukea vanhempia äidin ja isän rooleissa. (Lampinen ym. 2000, 199-202.)

Tutkimuksessaan Mansnerus (1997) tuo esille, että sydänvikaisten lasten vanhempien kokemukset saamastaan voimavaroja tukevasta hoitotyöstä ajoittuivat lähes pelkästään tehohoitovaiheeseen. Vanhemmat kuvasivat siirtymisen vuodeosastolle ”pudotukse-

na”. Osaston kiireinen ilmapiiri ja hoitajien kyvyttömyys kohdata perheitä heidän yksilölliset voimavaratekijät huomioiden oli esteenä tuen kokemiselle. Tehohoitoyksikön henkilökunta vahvisti vanhempien voimavaroja lapsen kautta. Toivon ilmaisut ja positiiviset viestit tukivat vanhempien jaksamista. Omahoitajuus vaikutti luottamuksellisen hoitosuhteen syntymiseen, mikä auttoi läpikäymään vaikeitakin tunteita. Mansneruksen mukaan isillä oli voimakkaampi tiedollisen tuen tarve, kun taas äideillä tuen tarve oli sosiaalista ja emotionaalista. Joillekin tutkimuksen perheistä myös neuvolan tuki oli ollut koko lapsen sairauden ajan suuri voimavaroja vahvistava tekijä. Tuki oli ollut merkityksellistä, mikäli siihen oli liittynyt jatkuvuuden ja turvallisuuden kokemus ja koko perhe oli huomioitu hoidossa. (Mansnerus 1997, 117-119.)

4 USKONNOLLISUUS OSA KULTTUURISTA HOITOTYÖTÄ

4.1 Kulttuurisuus

Vähemmistöryhmien kulttuureja on aina ollut Suomessa, mutta pakolaisuuden ja siirtolaisuuden lisääntymisen myötä tiedon tarve erilaisista kulttuureista ja eri kulttuureiden mukaisesta hoitotyöstä kasvaa jatkuvasti (Paunonen 1999, 96; Valanko 1996, 69). Kulttuuri on laaja käsite, joka voidaan määritellä monella tavalla. Kulttuuri kertoo siitä, minkä jonkin kansan yksilöt ovat omaksuneet elämäntavakseen pitkän historiansa aikana. Siihen sisältyvät arvot, erilaiset moraalikäsitteet ja lait sekä tunteet, ajattelutapa, uskomukset ja arvostukset. Kulttuuriin kuuluu käsitykset elämästä, kuolemasta, ajasta, avioliitosta, naisen ja miehen asemasta sekä lapsista ja vanhuksista. Lisäksi siihen kuuluvat käsitykset maailmasta ja ihmisen suhteesta luontoon sekä kieli, joka on keskeinen osa kulttuuria. (Paunonen 1999, 96.) Leiningerin (1994, 491) mukaan kulttuuri on opittua ja siirrettyä tietoa erityisesti kulttuurista arvoineen, uskomuksineen, käyttäytymissääntöineen ja elämäntyylin käytäntöineen, jotka ohjaavat tiettyä ryhmää heidän ajattelussaan ja toiminnassaan.

Jokaisen yhteiskunnan kulttuuri sisältää erilaisia etnisiä ryhmiä ja alakulttuureja. Suomessa näitä ovat esimerkiksi saamelais-, romani- ja sairaalakulttuuri sekä ikäryhmistä että sosiaaliryhmistä löytyvät alakulttuurit. Myös jokaisella perheellä on oma erityinen perhekulttuurinsa, johon lapset jo pienestä pitäen kasvavat. (Paunonen 1999, 97; Valanko 1996, 72.)

4.2 Monikulttuurinen hoitotyö

Hoitotyössään hoitotyöntekijä kohtaa taustaltaan ja kulttuuriltaan hyvin erilaisia ihmisiä. Hoitotyöntekijän on hyvä osata ja ymmärtää kulttuurista hoitotyötä, sillä se kuuluu hoitotyön ammattitaidon perustaan. (Saksio 2001, 70.) Se luo myös perustan perheiden kanssa työskentelylle (Paunonen 1999, 100). Monikulttuurisen hoitotyön ydin on erilaisten kulttuuristen taustojen omaavien ihmisten hoitaminen. Kulttuurisen hoitotyön tavoitteena ja erikoispiirteenä on saavuttaa ihmisten paikalliset tai alkuperäiset näkökulmat, uskomukset ja hoitotyön käytännöt. Kulttuureilla on omat tai periytyneet, sisäänrakentuneet hoitotyön käytännön mallit. Nämä ovat kuitenkin usein vieraita tai tuntemattomia erilaisen kulttuurisen taustan omaaville hoitajille. (Leininger 1994, 15, 36.)

Kulttuuriselle hoitotyölle ei ole yksiselitteisiä toimintaohjeita (Valanko 1996, 73). Hoitotyössä on tärkeää hoitaa ihmistä jokaisen erityinen kulttuuritausta huomioon ottaen, sillä joillekin oma elämäntyyli on täysin ehdoton (Leininger 1994, 94). Hoitotyöntekijän on kunnioitettava itseään ja kyettävä osoittamaan arvostusta ja hyväksyntää myös toista ihmistä kohtaan (Saksio 2001, 70; Valanko 1996, 73). Myös oman kulttuurisen taustan, sen arvojen, käsitysten ja tapojen tunnistaminen ja tunteminen on edellytys erilaisuuden ja poikkeavuuden hyväksymiselle ja ymmärtämiselle. Oman kulttuuritaustan arvostus luo näin perustan myös muiden kulttuurien erilaisuuden arvostamiselle. Kuitenkin ihmisen yksilölliset piirteet on tärkeä huomata kulttuurin takaa. (Saksio 2001, 70.)

Hoitotyöntekijän tulisi nähdä kulttuurinen osaaminen haasteena sekä oman mielekkyyden ja jaksamisen näkökulmasta. Kokonaisvaltaiseen, kulttuurinmukaiseen ja yksilölliseen sekä ammattitaitoiseen hoitotyöhön vaaditaan henkilökunnalta vähintään perustietoja kulttuuristen tekijöiden merkityksestä ja vaikutuksesta ihmisen hyvinvoinnin, terveyden ja sairauden kokemiseen. Hoitotyöntekijältä vaaditaan myös tietoa vieraista kulttuureista ja niiden takana olevista arvoista ja normeista. (Saksio 2001, 70-71.) Leiningerin (1994, 38) mukaan ammatilliset, kulttuurisesta tietämyksestä rakentuvat hoitotoimenpiteet voivat ehkäistä merkittävästi valtakulttuurista eroavien vähemmistöryhmien ongelmien ja stressin uusiutumista.

Virkin (1999) tutkimus käsittelee suomalaisten hoitotyöntekijöiden ammatillisia valmiuksia eri kulttuuria olevien potilaiden kanssa työskentelyyn. Virkin tutkimukseen liittyviä aihealueita olivat kulttuuriseen tietoisuuteen, tietoon, taitoon ja kohtaamiseen liittyvät valmiudet hoitotyössä Campinha-Bacoten (1994) mallin mukaisesti. Parhaita oli kulttuuriseen tietoisuuteen perustuva valmius, jota oli lisännyt kulttuurinmukaisen hoitotyön koulutus ja työkokemuksen määrä sekä asuminen, opiskelu ja työskentely ulkomailla. Kulttuuriseen tietoon liittyviin valmiuksiin vaikutti asianmukainen koulutus. Taitoon puolestaan vaikutti työkokemuksen pituus. Kohtaamisessa korostuivat erityisesti kielitaitoon liittyvät tekijät. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa suomalaisten hoitotyöntekijöiden asenteiden olevan melko myönteisiä eri kulttuuria olevia ihmisiä kohtaan. Hoitotyöntekijät kokivat kulttuurinmukaisen hoitotyön pääasiallisesti palkitsevana ja haasteellisena työnä, jossa korostuivat erityisesti ammatilliset valmiudet. (Virkki 1999, 59-61, 65.)

4.3 Vanhoillislestadiolaisuus

Lestadiolaisuus sai alkunsa Pohjois-Ruotsissa 1800-luvulla vaikuttaneesta papista, Lars Levi Laestadiuksesta. "Lapin Maria" auttoi Laestadiuksen elävään uskoon, minkä jälkeen Laestadius sai herätysliikkeen leviämään vähitellen ympäri Pohjois-Ruotsia, -Suomea ja -Norjaa. Herätys sai aikaan kokonaisvaltaisen elämänmuutoksen monissa pitäjissä. Lestadiolaisuudessa esiintyi jo 1800-luvun lopulla opillisia erimielisyyksiä, jotka johtivat lopulta hajaannukseen ja sen myötä vanhoillislestadiolaisuuden synty-miseen. (SRK 2005.) Vanhoillislestadiolaisuus on suurin lestadiolaisuuden hajaannuk-sissa syntyneistä ryhmistä (Heino 2002, 52). Vanhoillislestadiolaiset ovat aina olleet kuuliaisia yhteiskunnalle ja halunneet pitäytyä luterilaisen kirkon sisällä (Heino 2002, 52; Lohi, 1997, 666).

Vanhoillislestadiolaiset pitävät luterilaisen tunnustuksen mukaan Raamattua uskon, opin ja elämän korkeimpana ohjeena. He uskovat, että Kristuksen työ jatkuu maailmassa Pyhän Hengen työnä hänen seurakunnassaan. Tähän perustuen vanhoillislestadiolaiset opettavat Jumalan valtakunnasta sekä saarnaavat parannusta ja syntien anteeksiantamusta. Vanhoillislestadiolaiset järjestävät seuroja, joiden toiminta koostuu rukouksista, saarnoista, virsien ja Siionin laulujen laulamisesta sekä vapaasta keskustelusta. Joka vuosi järjestettävät suviseuraturat ovat vanhoillislestadiolaisuuden päätapahtuma. Paikallisesti rauhanyhdistykset järjestävät myös pyhäkouluja, päiväkerhoja ja raamattuluokkia. (SRK 2005.)

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys (SRK) organisoii vanhoillislestadiolaisuuden toimintaa. SRK julkaisee lehtiä, kirjoja ja äänitteitä, kuten viikoittain ilmestyvän Päivämies-lehden sekä järjestää leirejä eri ikäryhmille. Vanhoillislestadiolaisia on koko Suomen alueella. Jäsenmääriltään suurin rauhanyhdistys on Oulussa (1700 jäsentä). Helsingissä jäseniä on noin 1300 ja Jyväskylässä noin 750. Vanhoillislestadiolaisuus on levinnyt myös laajoille alueille ympäri maailmaa. (SRK 2005.)

4.4 Voimavarat vanhoillislestadiolaisessa lapsiperheessä

4.4.1 Avioliitto voimavarana

Vanhempien välinen rakkaus on lähtökohta onnelliselle perheelle (Laivamaa 2004, 25). Rakkaus on myös vanhemmuuden tärkein voimavara (Torkki 2004, 60). Avioliitto on vanhoillislestadiolaisille Jumalan säätämä ja siunaama, elämän mittaiseksi tarkoitettu liitto (Salin 2004, 38; Voittoinen 2003c, 78), jota yhteiskunnan asettamat lait ohjaavat (Pylvänäinen 1996, 144). Eheä aviosuhde on voimanlähde vanhoillislestadiolaisen perheen elämässä. Aviosuhteen hoitaminen on välttämätöntä. Puolisoiden oma ja yhteinen aika, toisen kuunteleminen, ymmärtämyksen osoittaminen ja riittävä avoimuus ovat erityisen tärkeitä puolisosuhteen säilymiselle. (Salin & Nyman 2003, 73; Salin 2004, 44-45.)

Elämäkumppania etsitään muiden samalla tavalla uskovien joukosta uskon säilymisen vuoksi. Kristityt puolisot ovat toistensa sielunhoitajia ja tukijoita. Heillä on aviosuhteessaan sekä maallinen että henkinen ulottuvuus. (Kukko 2003, 87; Lääkkö 2003, 70; Voittoinen 2003b, 61.) Yhdessä asuminen kuuluu vasta avioliittoon (Pylvänäinen 1996, 142-143). Seksuaalisuutta pidetään hyvänä ja luonnollisena asiana. Seksuaalisen yhdyselämän koetaan olevan Jumalan aviopuolisoille antama pyhä lahja ja tehtävä. (Pylvänäinen 1996, 147; Voittoinen 2003a, 32.)

Myös avioliiton sanotaan olevan pyhä lahja ja tehtävä, jota halutaan vaalia vapaasta tahdosta, ja jonka puolesta halutaan nähdä vaivaa (Laivamaa 2004, 29; Voittoinen 2003a, 31; Voittoinen 2003c, 79). Se on muutakin kuin pelkkää tunnetta, se on kokonaisvaltaista tahtomista ja pyrkimystä elämän kaikissa vaiheissa. Aviolliseen uskollisuuden kuuluu seksuaalisen uskollisuuden lisäksi myös huolenpito ja vastuun ottaminen toisen elämästä. (Voittoinen 2003c, 79; Väyrynen 2003b, 26.) Keskinäinen rakka-

us ja kunnioitus ovat avioliiton perustaa. Tasa-arvo miehen ja naisen välillä koetaan puolisoiden yhteisenä pyrkimyksenä avioliitossa. (Rauhala 2004, 12; Vanhatalo 2004, 79; Voittonen 2003a, 33; Väyrynen 2003a, 10-12.) Vanhoillislestadiolaiset uskovat, että Jumalan asettaneen avioliiton ihmiselle suojaksi, joka luo kotiin perusturvallisuutta. Avioliitto on suuri pääoma, joka auttaa selviytymään elämän vaikeuksista ja antaa lähtökohdan liiton hoitamiselle ja kodin yhteiselämälle. (Voittonen 2003a, 31-32.) Usko, toivo ja rakkaus ovat avioliiton tulevaisuuden rakennusaineet (Voittonen 2003b, 61-62).

Vanhoillislestadiolainen lapsiperhe elää jatkuvassa muutoksessa. Muutokset voivat koetella avioliiton kestävyyttä. Koettelemukset, sairaudet ja yhteiset vaikeudet lähentävät kuitenkin usein puolisoita toisiinsa syventäen heidän aviosuhdettaan. (Voittonen 2003b, 60.) Raskaus, synnyttäminen, äitiys ja isyys kohottavat usein vanhempien itsetuntoa, mutta tuovat myös epävarmuutta, huolia ja pelkoja sekä voivat koetella joidenkin itsetuntoa ulkoisen muuttumisen ja huomion kohteeksi joutumisen myötä (Salin 2003, 82). Toisten aviopuolisoiden ja ystävien antama tuki sekä muu sosiaalinen verkosto aineellisena ja henkisenä hyvinvoinnin antajana ovat merkittäviä voimavaroja arjessa jaksamiselle (Laivamaa 2004, 27; Palola 2003, 57; Salin & Nyman 2003, 73).

4.4.2 Koti ja perhe voimavarana

Vanhempien välinen rakkaus on onnellisen perhe-elämän lähtökohta, suoja ja turvallisuuden luoja (Laivamaa 2004, 25; Voittonen 2003a, 31-32). Koti on yhteiskunnan perusyksikkö. On sanottu, että kun perheet voivat hyvin, yhteiskuntakin voi hyvin. (Nyman & Latvala 1996, 165.) Se antaa aineellista, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä perusturvallisuutta (Voittonen 2003a, 31). Perheen jäseniä liittävä yhteen voimakkaat tunnesiteet (Uljas 1996, 198).

Vanhoillislestadiolaisessa perheessä kaikki lapset otetaan vastaan Jumalan siunaamina lahjoina. Elämän kunnioitus lähtee ajatuksesta, että elämä on Jumalan ihmiselle antama lahja. He uskovat, että Jumala antaa myös voimia ja toimeentulon siunatessaan perheeseen paljon lapsia. (Savela 2003, 42; Voittonen 2003a, 33.) Aborttia ja raskauden ehkäisyä ei hyväksytä, sillä lapsen uskotaan olevan hedelmöityksestä lähtien ihminen sekä Jumalan luomisteko. (Kukko 2003, 86; Kulmala 2003, 37; Voittonen

2003a, 33.) Tämän kokemisessa vanhemmat tarvitsevat rohkaisua ja ilon jakamista, eivätkä surkuttelua (Savela 2003, 41).

Suuri lapsilukumäärä herättää ulkopuolisissa paljon huomiota ja erilaisia ajatuksia kasvatus- ja toimeentulo-ongelmista (Pylvänäinen 1996, 147). Vanhempia voidaan myös painostaa ehkäisyyn. Vanhoillislestadiolaisäidistä voi tuntua nöyryyttävältä ja ahdistavalta kertoa esimerkiksi äitiysneuvolassa, ettei käytä mitään ehkäisyä. Kuitenkin monet terveydenhuollon ammattilaiset kunnioittavat uskonnollista vakaumusta ja siihen pohjautuvia ratkaisuja. Yksilön oman valinnanvapauden myötä monisyntyttäjät ovat saaneet enemmän kunnioitusta osakseen. (Kukko 2003, 86; Kulmala 2003, 36.) Asiantuntijan apu koetaan erityisesti ongelmien yhteydessä tarpeellisena ja hyvänä asiana (Rauhala 2003, 98; Salin & Nyman 2003, 75). Myös lapsettomuus voi olla vaikea asia, kriisi perheille (Kulmala 2003, 37).

Myös lasten kasvattaminen sekä kehityksen ja kasvamisen seuraaminen tuovat vanhemmille sekä iloa että murhetta (Kukko 2003, 86-88; Salin 2003, 84-85). Toimeentulo ja taloudelliset vaikeudet, työttömyys, työpaineet sekä oman ajan, levon, rauhan ja riittävän tilan puute ovat kuormittamassa perhettä (Kukko 2003, 86; Nyman & Latvala 1996, 169; Pylvänäinen 1996, 147; Salin 2003, 84-85). Näissä elämänmuutoksissa ja elämäntilanteissa muun muassa perheettömien ja perheellisten ystävien, asiantuntijoiden, samalla tavalla uskovan aviopuolison ja isovanhempien tuki on vahvistamassa perheen voimavaroja (Kukko 2003, 87; Rauhala 2003, 98; Salin 2003, 83; Sivula 2003a, 104).

Perheen sisäisiä selviytymiskeinoja ovat tehtävien ja velvollisuuksien jakaminen, asioiden oikeaan arvojärjestykseen asettaminen, kekseliäisyys, säästäväisyys, ahkeruus, kärsivällisyys ja toisen huomioon ottaminen (Kukko 2003, 87; Voittoinen 2003b, 60). Perheen yhteinen aika ja yhdessä oleminen harrastuksineen ovat merkittäviä tekijöitä perheen jaksamiselle (Sivula 2003b, 119, 123). Vanhoillislestadiolaisille yhteys muihin samalla tavalla uskoviin esimerkiksi seuroissa tai muussa yhteisessä toiminnassa nähdään arvokkaana voimavarana (Pentikäinen 2003, 140-141).

4.4.3 Usko ja elämän arvot voimavarana

Arvot ohjaavat ihmisten käyttäytymistä. Arvot ovat elämämme valintoihin, toimintaan ja ratkaisuihin vaikuttavia tekijöitä. Kristityn kodin arvoperustana on Raamattu. (Sau-

lio 2002.) Vanhoillislestadiolaiselle kodille on ominaista Jumalan armosta ja keskinäisestä anteeksiantamuksesta eläminen. Anteeksiantamus hoitaa vanhempien ja lasten uskon ja omantunnon elämää sekä luo perheeseen keskinäistä ymmärtämystä ja luottamusta sekä kunnioitusta ja rakkautta. Näillä arvoilla vanhoillislestadiolainen perhe taistelee avioliiton ja perheen eheyttä murtavia voimia vastaan. (Voittonen 2003b, 61-62.) Suurimpana voimavarana vanhoillislestadiolaisissa perheissä on yhteinen usko ja anteeksiantamus (Pentikäinen 2003, 136; Pylvänäinen 1996, 149).

Vanhoillislestadiolaiset vanhemmat haluavat kasvattaa lapsiaan Jumalan sanan ohjeisiin nojaten molemminpuolisessa kunnioituksessa ja anteeksiantamuksessa (Pentikäinen 2003, 136; Rauhala 2003, 100). Vanhemmat ovat lapsilleen esikuvia ja antavat heille omalla esimerkillään, puheillaan ja arvostuksillaan valmiuksia koko elämää varten (Nyman & Latvala 1996, 177; Seppänen 2003b, 115). He siirtävät lapsilleen omat arvonsa ja toimintatapansa (Kulmala 2003, 34). Vanhemmat kasvattavat lapsiaan rakkaudella ja totuudella, asettavat rajoja sekä opettavat oikean ja väärän sekä omantunnon hoitamisen tärkeyden. Vanhoillislestadiolaiset katsovat luottavaisesti tulevaisuuteen eläen uskossa, toivossa ja rakkaudessa sekä Jumalan johdatukseen luottaen (Seppänen 2003b, 116-117). Vanhoillislestadiolaiselle usko ja elämä kuuluvat läheisesti yhteen (Seppänen 2003a, 91).

Muita vanhoillislestadiolaisen perheen elämää ohjaavia arvoja ovat hyvät tavat, hillitty käytös, rehellisyys, esivallan kunnioitus, isänmaan rakkaus, raittiit ja terveelliset elämäntavat sekä työn ja opiskelun ahkera suorittaminen (Seppänen 2003a, 90-91). Myös lähimmäisen rakkauteen perustuva toisen huomioon ottaminen sekä keskinäinen kunnioitus ovat tärkeitä kristityn kodin elämänarvoja (Pentikäinen 2003, 136).

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄ

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien kokemuksia arjen voimavaroista ja niiden vahvistamisesta. Tutkimuksen avulla halutaan edistää hoitotyöntekijöiden ja opiskelijoiden tietämystä vanhoillislestadiolaisten perheiden uskosta, arvosta ja elämästä sekä lisätä heidän valmiuksiaan kohdata vanhoillislestadiolainen perhe. Tutkimuksen tavoitteena on myös lisätä hoitotyöntekijöiden valmiuksia tukea vanhoillislestadiolaista suurperhettä löytämään ja vahvistamaan voimavarojaan.

Tutkimustehtävät:

- 1) Mitkä tekijät vanhoillislestadiolaiset suurperheiden vanhemmat kokevat arjen voimavaroinaan?
- 2) Millaisia kokemuksia vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhemmilla on hoitotyöntekijöistä voimavarojensa vahvistajina?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tutkimusmenetelmänä

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää. Se on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa suositaan ihmistä tiedonkeruun instrumenttina. Aineiston kokoaminen tapahtuu luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152, 155.) Alasuutarin (1999, 84) mukaan laadullisen aineiston ilmaisulle on ominaista sen rikkaus, monimuotoisuus ja kompleksisuus. Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii hyvin tutkimukseen, joka haluaa ymmärtää tutkittavaa asiaa sellaisena kuin ihmiset itse sen näkevät (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 20).

Laadullinen tutkimus soveltuu hyvin aiheisiin, joita on tutkittu vähän ja joissa kuvataan ihmisten kokemuksia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavat kertovat tutkittavaan ilmiöön liittyvistä kokemuksistaan esimerkiksi haastattelun tai kirjallisen tuotoksen avulla. (Åstedt-Kurki & Nieminen 1997, 152, 156.) Näillä tiedonkeruutavoilla tarkoitetaan esimerkiksi puheita, kirjeitä, päiväkirjoja, esseitä ja muistelmia (Tuomi & Sarajärvi 2002, 86). Tässä tutkimuksessa käytämme laadullista tutkimusmenetelmää. Tämä menetelmä sopii tutkimusmetodiksemme, koska haluamme kuvata todellista elämää ja ihmisten kokemuksia. Lisäksi aiheemme on sellainen, jota on tutkittu vähän.

6.2 Aineistonkeruumenetelmä

Laadullisessa tutkimuksessa yksityisten dokumenttien käyttö tutkimusaineistona sisältää oletuksen, että kirjoittaja kykenee ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja on siinä jollain tapaa parhaimmillaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 86). Tällaisissa teksteissä kirjoittajat kertovat asioista omin sanoin joutumatta sitoutumaan tutkijan valitsemiin vastausvaihtoehtoihin (Alasuutari 1999, 83).

Valitsimme tiedonkeruumenetelmiksi kirjoitelmat, koska tutkimme vanhempien kokemuksia. Tätä menetelmää käyttäen emme voineet vaikuttaa vanhempien kertomaan, kuten esimerkiksi haastattelussa olisi voinut käydä. Tutkimusjoukon tehtävänä oli kirjoittaa essee-tyyppisesti omin sanoin kokemuksistaan kahden avoimen kysymyksen turvin. Emme halunneet johdatella vastaajia kysymyksillä liikaa, vaan kysymysten

tarkoituksena oli auttaa ihmisiä kertomaan meidän tutkimuksen kannalta olennaisia asioita.

6.3 Kohderyhmä ja aineiston kerääminen

Laadullinen tutkimus ei tähtää tilastollisiin yleistyksiin, vaan niissä pyritään mm. kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Siksi on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. Siitä syystä tutkimusjoukon valinnan tulee olla harkittua eikä sattumanvaraista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 86-87.)

Tutkimusjoukko valittiin Hankasalmen leirikeskuksesta pidetyltä SRK:n järjestäältä aviopuolisoleiriltä Näillä leireillä on yleensä suurperheidenkin vanhempia. Näkemyksemme on, että suurperheen vanhemmilla on paljon omakohtaista kokemusta suurperheiden vanhemmuudesta ja siten myös voimavaroistaan. Kriteerinä tutkimusjoukon valitsemiselle oli se, että perhe on suurperhe (yli 4 lasta), jossa on ainakin yksi alle kouluikäinen lapsi. Perusteluina kriteereille oli, että lapsiperheiden senhetkinen arki tulisi esille, ja vanhemmat voisivat kirjoittaa itselleen ajankohtaisesta asiasta. Tällöin heidän ei tarvitsisi muistella useamman vuoden takaisia aikoja, jolloin lapset olivat vielä pieniä. Tällä halusimme myös lisätä tutkimuksemme luotettavuutta.

Åstedt-Kurjen ja Niemisen (1997, 155) mukaan tutkimuksen kohderyhmän koko voi vaihdella tutkimuksen tarkoituksen ja aineistonkeruutavan mukaan muutamasta henkilöstä muutamiin kymmeneen. Aineiston sanotaan olevan riittävä, kun samat asiat alkavat kertautua eikä lisäaineisto enää tuo ilmiöstä olennaista uutta tietoa. Tutkijoiden on siis oltava selvillä siitä, mihin he hakevat tutkimuksellaan vastauksia. (Eskola & Suoranta 2000, 62-64; Hirsjärvi ym. 2000, 169; Åstedt-Kurki & Nieminen 1997, 155.) Tutkimusjoukon kooksi tavoitteenamme oli saada noin 10 pariskuntaa. Pienempikin tutkimusjoukko riittäisi, mikäli aineistosta löytyy vastauksia kaikkiin tutkimustehtäviin tai samat asiat alkavat toistua.

Olimme yhteydessä leirin isäntään, joka antoi meille suostumuksen hankkia tutkimuksen aineisto kyseiseltä leiriltä. Yhdessä mietimme käytännön toteutusta aikataulun, anonymiteetin ja luotettavuuden osalta. Päätimme myös yhdistää aineiston keruun leirin ohjelmarunkoon ja omalta osaltamme tukea vanhempien voimavarojen vahvistu-

mista (ks. Hakulinen & Pelkonen 2002, 16). Pyysimme leirin isäntää informoimaan leiriläisiä tulostamme ja kertomaan tarkoituksestamme kerätä aineistoa tutkimusta varten. Halusimme itse kertoa paikan päällä tarkemmin tutkimuksestamme, sen tarkoituksesta ja tavoitteista. Tällä halusimme minimoida väärinkäsitykset ja antaa mahdollisuuden lisäkysymysten esittämiseen.

Tutkimuksen esittelyn jälkeen pyysimme kaikkia halukkaita vanhempia, jotka täyttivät kriteerit osallistumaan tutkimukseen. Annoimme vanhemmille vielä kirjallisen ohjeistuksen (Liite 1) ja mahdollisuuden lisäkysymysten esittämiseen kirjoittamisen aikana. Pyysimme vanhempia kirjoittamaan yhdessä puolison kanssa nimettömän kirjoitelman annetuista aiheista. Kirjoitusaikaa annoimme tunnin ja vanhempien toivomuksesta mahdollisuuden palauttaa kirjoitelma postitse seuraavan viikon aikana. Vanhemmat palauttivat kirjoitelmat suljetussa kuoressa, jolla turvasimme anonymiteetin säilymisen.

6.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Leiriltä saimme seitsemän pariskunnan kirjoitelman, ja yksi pariskunta palautti kirjoitelman postitse. Luimme kirjoitelmat useampaan kertaan läpi ja totesimme aineiston olevan riittävä. Huomasimme, että saamme aineistosta vastauksia kaikkiin tutkimustehtäviin ja totesimme myös samojen asioiden alkavan kertautua.

Kirjoitelmien auki purkamisessa sisällönanalyysi on hyvä menettelytapa juuri kokemuspohjaista aineistoa analysoitaessa. Tällä menetelmällä voidaan analysoida dokumentteja, kuten kirjoitelmia systemaattisesti ja objektiivisesti joko aineistosta tai jostain aikaisemmasta käsitejärjestelmästä käsin. Sisällön analyysillä tavoitellaan tiivistettyä ja yleistä kuvausta tutkittavasta ilmiöstä. Tätä analysointimenetelmää käytetäänkin paljon kirjallisen materiaalin ja strukturoimattoman aineiston analysointiin. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4-6; Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2001, 23-24.) Tässä tutkimuksessa käytimme aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysiä.

Ennen analyysiprosessin aloittamista on tärkeää määrittää tutkimuksessa käytettävä analyysiyksikkö. Tutkimustehtävä ja aineiston laatu ohjaavat analyysiyksikön valintaa. Aineiston yksikkö on tavallisimmin käytetty analyysiyksikkö, sana, lause, lauseen osa, sanayhdistelmä tai ajatuskokonaisuus. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5; Latvala &

Vanhanen-Nuutinen, 2001, 25-26.) Meidän tutkimuksessamme analyysiyksikkö oli joko lauseen osa, sanayhdistelmä tai ajatuskokonaisuus. Näistä muodostimme pelkistettyjä ilmaisuja. Tässä tutkimuksessa muodostimme analyysirungon tutkimustehtäviin mukaan. Analysoinnin aikana pidimme eri tutkimustehtävät erillään, jotta ne eivät sekoittuisi keskenään. Keräsimme eri yksikköihin liittyvät ilmaisut ja kokosimme ne kunkin yksikön alle.

Kirjoitimme kirjoitelmat koneella puhtaaksi alkuperäistä ilmaisua käyttäen, jotta niiden käsittely helpottuisi. Luimme tutkimusaineiston useaan kertaan läpi. Näin alkoi kokonaisuus tutkimusaineistosta hahmottua, joten aloitimme aineiston analyysin. Aineistolähtöisessä analyysiprosessissa aineisto pelkistetään, ryhmitellään ja abstrahoidaan eli luodaan teoreettinen käsite. Pelkistämässä aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois, ja tutkimustehtävään liittyvät ilmaisut koodataan. Siinä tutkimuksesta saatu tieto tiivistetään tai pilkotaan osiin. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5-7; Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-115.)

Kun aineisto oli pelkistetty, aloitimme aineiston ryhmittelyn. Aineiston ryhmittelyssä aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi etsien aineistosta samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Tähän vaiheeseen liittyy jo aineiston abstrahointia. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään samaan kategoriaan ja kategoria nimetään sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Käsitteiden ryhmittelystä käytetään nimitystä alakategoria ja edelleen alakategorioiden ryhmittelyä kuvataan yläkategorioina. Yläkategorioita yhdistäviä ryhmittelyjä kuvataan yhdistävänä kategoriana. Aineiston abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, jonka perusteella muodostetaan kuvaus tutkimuskohteesta. Abstrahointia jatketaan yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se aineiston sisällön kannalta on mahdollista. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja siten saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5-7; Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-115.) Kirjoitelmien kategorioinnit ovat liitteenä opinnäytetyössämme (Liitteet 2-9).

Aineiston analysoinnin avulla saadut tulokset ilmaistaan vielä kielellisesti. Tällöin käsitteistä tulee selkeämpiä ja pysyvämpiä. (Åstedt-Kurki & Nieminen 1998, 157.) Kuvattaessa kategorioiden sisältöä kerrotaan, mitä kategoriolla tarkoitetaan. Suorien lainauksien käyttö raportoinnissa lisää luotettavuutta. Niiden tarkoituksena on myös antaa lukijalle mahdollisuus pohtia, vastaavatko muodostetut kategoriat aineistoa. Niitä

tulee käyttää kuitenkin vain esimerkinomaisesti, ja tutkijan tulee varmistaa tutkittavien anonymiteetin säilyminen. (Kynge & Vanhanen 1999, 10.)

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen osallistuvilla vanhemmilla oli keskimäärin 8 lasta. Pienin lapsilukumäärä oli 4 ja suurin 18. Äidit olivat 27- 45 –vuotiaita, ja heidän keski-ikänsä oli 35 vuotta. Isät olivat puolestaan 28-54 –vuotiaita, ja heidän keski-ikäseen muodostui 38.5 vuotta. Lisäksi kaksi tutkimuksen äideistä kertoi olevansa raskaana. Kaikki tutkimuksemme aineistonkeruukriteerit toteutuivat.

7.1 Voimavarainen perhe

Tämä kategoria käsittelee vanhempien kokemuksia arjen voimavaroista ja niiden vahvistamisesta perheen omin selviytymiskeinoin. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat *perhe yhteinen yritys, eheä aviosuhde, luottamus Jumalaan sekä aineellinen ja henkinen tuki.*

7.1.1 Perhe yhteinen yritys

Lapsista voimaa ja iloa. Vanhoillislestadiolaisten suurperheiden tärkeäksi voimavaraksi nousi lapsista ja heidän kasvamisestaan koettu ilo. Työmäärästä huolimatta lapset koettiin suurena ilona ja voimavarana. Lapset sekä antavat että kuluttavat vanhempien voimia.

”Kun on monta eri-ikäistä lasta, harvoin kaikilla on jokin ”hankala” vaihe yhtä aikaa: jos yhdestä on huolta, voi toisesta olla iloa ja päinvastoin.”

”Vaikka lasten hoitaminen on joskus työlästä, lapset ovat itsessään myös voimavara ja suuri ilon aihe.”

Lapsista apu arjen askareisiin. Yhdeksi selviytymiskeinoksi arjessa jaksamiseen korostui kotitöiden jakaminen tasapuolisesti kaikkien perheenjäsenten kesken. Kotitöitä jaettiin lapsille heidän ikätasonsa huomioon ottaen. Isommat sisarukset osallistuivat pienempien sisarusten hoitamiseen.

Perheen yhteinen aika. Perheen yhteisistä hetkistä koettiin iloa. Lasten kanssa puuhastelu, pienet yhteiset retket ja vierailu muissa samassa elämäntilanteessa olevissa perheissä toivat vaihtelua ja virkistystä arkeen. Myös rauhoittuminen perheen kesken nähtiin perheen selviytymistä helpottavana tekijänä.

”Pienet yhteiset hetket,-- rauhoittuminen perheen kesken, vaikka koti olisi kaaoksella, ne helpottavat selviytymistä.”

Toinen toisesta välittäminen. Kanssakäymistä suuren perheen keskellä helpotti toinen toisensa huomioon ottaminen.

Anteeksipyyttäminen ja anteeksiantaminen korostui uskovaisen perheen arjen ja uskonelämän hoitamisessa. Vanhemmat näkivät tärkeänä opettaa lapset iloitsemaan arjesta ilman isoja odotuksia. Myös positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen perheessä nähtiin tärkeänä.

”Toinen toisensa huomioonottaminen: halaukset, sylissä pitäminen, positiivinen palaute ja toisen kuunteleminen ja tukeminen auttaa myös jaksamaan ja selviytymään.”

”TÄRKEIN mikä uskovaisen perheen ristiriitojen ja monien epäilysten ja kamppailuiden sekä pienten lasten riitojen selvittelyissä, näissä kaikissa, on anteeksiantaminen, pyytäminen ja sitä kautta niiden asioiden unohtaminen.”

”Huumorin viljeleminen arkielämässä ”laukaisee” monta tilannetta.”

Yhteiset pelisäännöt. Kasvatuksessa onnistuminen oli suurperheen vanhemmille merkittävä arjessa jaksamista helpottava ja voimia antava tekijä. Yhteiset pelisäännöt, rajat ja rakkaus lisäsivät lasten turvallisuuden tunnetta. Kun perhe nähtiin yhteisenä

yrityksenä, jossa vanhemmat olivat tietyissä asioissa selkeästi auktoriteetteja, arjen rutiinien pyörittäminen helpottui. Yksimielisyys kasvatusasioissa, vastuun jakaminen puolisoitten kesken sekä hyvän käytöksen opettaminen lapsille selkeyttivät ja helpottivat arkea.

”Asioista on hyvä olla lasten nähden samaa mieltä. Lasten on vaikea pompotella aikuisesta toiseen. Jos ei heti löydy yhteistä säveltä, on hyvä ottaa ”aikalisä” ja keskustella asia, jotta lapsen silmissä yksimielisyys säilyy.”

”Kotitöiden osalta perheessämme on tehty jotain perussääntöjä, jotka selkeyttävät arjen pyörittystä. Esimerkkinä nukkumaanmenon säännöllisen rutiininomaisesti pyörittäminen kuuluu joka ilta isälle. Samoin saunottaminen, sekä sunnuntain puuronkeitto. Nämä selkeyttävät arjen elämää ja auttavat myös meitä vanhempia pyörittämisessä.”

7.1.2 Eheä aviosuhde

Luottamuksellinen suhde. Toimiva parisuhde nähtiin onnellisen perheen lähtökohtana ja keskeisenä voimavarana vanhempien oman jaksamisen kannalta. Puolisoiden keskinäinen luottamus ja hyvät välit rakensivat toimivan parisuhteen perustaa. Puolison antama tuki ja arvostus kotona tehtävälle työlle auttoivat jaksamaan arjen keskeisesti.

”Luottamus toiseen antaa voimia jaksaa arjessa.”

Parisuhteen hoitaminen. Parisuhteen hoitaminen koettiin erittäin tärkeäksi asiaksi avioliiton ja perheen eheyden kannalta. Tässä auttoivat puolisoitten välinen keskustelu, omista toiveista, ajatuksista, odotuksista sekä vaikeista asioista puhuminen. Myös puolisoitten kahdenkeskinen aika auttoi vanhempia hoitamaan yhteistä suhdettaan.

”Vanhempien kahdenkeskiset hetket ja esimerkiksi pienet matkat ovat olleet piristäviä.”

”Arjessa jaksamisessa auttaa puhuminen omista toiveista ja ajatuksista ja odotuksista arjen ja lasten asioiden suhteen.”

Lupa olla heikko. Arjessa jaksamista auttoi tieto siitä, että on lupa olla heikko. Arjessa saa väsyä ja on lupa pyytää apua sekä ottaa sitä vastaan. Tämä oli tutkimuksen vanhemmille asia, jota oli opeteltava.

”Heikolla hetkellä joskus auttaa lupa olla heikko – ei tarvitse olla yli-ihminen, vaan saa väsyä ja pyytää apuakin.”

Oma aika. Tutkimuksen vanhemmille oli tärkeää myös yksilöllisyys suuren perheen keskellä. Tässä auttoi itsestä huolehtiminen, oma aika ja harrastukset. Myös omien ystävien kanssa vietetty aika on auttanut jaksamaan.

”--, omat (yksin) ”iltariennot” (harrastukset, kutsut ym.), --vaikka koti olisi kaaoksella, ne helpottavat selviytymistä.”

7.1.3 Luottamus Jumalaan

Yhteinen usko. Merkittäväksi voimavaraksi vanhoillislestadiolaisessa suurperheessä nousi yhteinen usko ja arvomaailma. Usko antoi voimia arkeen. Usko antoi myös voimia tulevaisuuteen. Äidin näkökulmasta oli tärkeä ymmärtää Jumalan antama tehtävä oikeaksi elämäntehtäväksi.

”Perheemme arjessa jaksamista auttaa yhteinen usko ja arvomaailma --.”

”Usko antaa voimia arkeen ja luottamusta tulevaisuuteen.”

Tulevaisuuden usko. Tulevaisuuden usko antoi toivoa ja voimia arkeen. Tutkimuksen vanhemmat uskoivat tulevaisuuteen toimeentulon, terveyden ja jaksamisen kannalta. Arjen uskottiin helpottuvan lasten kasvamisen myötä.

”Jos yksi päivä on oikein vaikea, yleensä seuraava on parempi.”

”Arkinen touhu on meillä vielä suihketta ja suhinaa. Mutta uskomme, että se ajan myötä helpottaa, kun lapset kasvavat ja heille voi antaa kotiaskareita tehtäväksi ja heistä on enemmän juttelukavereitakin.”

7.1.4 Aineellinen ja henkinen tuki

Perusturvallisuus. Aineelliset ja taloudelliset asiat olivat käytännön elämää helpottavia tekijöitä. Perusturvallisuus, riittävä elintaso ja vakituinen työpaikka sekä mukava asuinpaikka ja omakotitalo toivat vaihtelua ja rikkautta elämään. Kodin saneeraus ja laitehankinnat helpottivat käytännön arkea.

”Emme ole varakkaita, mutta elintaso on ollut riittävä/sopiva. Se on antanut vaihtelua ja ”rikkautta” elämään.”

”Meillä tehtiin 14. lapsen synnyttyä iso kuraeteinen, joka helpotta ulkovaatteiden käsittelyä. (Kumpu saisi vielä kuraeteisen hoitajan!).”

”Isä oli yksityisyrittäjä vuoteen -01, mikä oli tosi raskasta aikaa perheelle ja päädyttiin yrityksen myyntiin. Nyt isällä säännölliset työajat!”

Sosiaalinen verkosto. Sosiaalisen verkoston antama henkinen tuki ja vertaistuki olivat merkittäviä asioita perheen jaksamiselle. Näitä olivat muun muassa ystävien, sukulaisten, sisarusten ja erityisesti samassa elämäntilanteessa olevien, saman arvomaailman omaavien perheiden antama tuki. Muilta samalla tavalla uskovilta saatiin tukea ja voimaa arkeen muun muassa keskusteluiden ja vertaistuen kautta.

”Vierailut muissa perheissä, varsinkin sellaisissa, jotka ovat samassa elämäntilanteessa -virkistävät.”

”Uskovaisten läheisten, ystävien, suvun, sisarusten jne. tuki on myös korvaamaton tuki ja apu uskovaaisessa lapsiperheessä.”

Läheisten apu arkeen. Ulkopuolinen käytännön apu korvasi usein entistä kunnalta saatua tukea. Isovanhemmilta, sisaruksilta, ystävilta ja sukulaisilta saatu käytännön

apu oli merkittävää vanhempien jaksamisen kannalta erityisesti perheen raskaina aikoina. Lastenhoitoapuna käytettiin lisäksi uskovaisia nuoria.

”Isovanhemmat, ystävät, sisarukset ovat olleet suurena tukena arjessa jaksamisessa, muun muassa ottamalla lapsia hoitoon tai tulemalla kotiin hoitamaan, että on saanut kahdenkeskistä tai omaa aikaa.”

”Arkinen selviytyminen on erityisesti ”vauva-aikana” ollut heikkoa. Silloin on ollut ystävien apu tärkeä.”

”Käytännön apua olemme saaneet sukulaisilta ja ystäväperheiden vanhemmilta lapsilta ja ystäviltä itseltään.”

Kunnallisen avun niukkuus. Kunnallisen avun tarvetta oli monessa tutkimuksen perheistä, mutta avun saaminen oli vähäistä. Kodinhoitajien avusta oli hyviä ja huonoja kokemuksia. Eivätkä perheet myöskään luottaneet saavansa kunnalta apua, vaikka olisivat sitä kipeästikin tarvinneet. Aikaisemmin kunnalta saatua apua korvasi nyt sukulaisilta ja ystäviltä saatu apu.

”80-luvulla saimme myös kunnallista kodinhoitoapua synnytysten yhteydessä ja joskus lääkäri- ja neuvolareissujen ajaksi.”

”Meillä on hyviä ja huonoja kokemuksia kodinhoitajien avusta, se on vähäistä mutta tarpeellista, jos osa on sairaalassa - osa kotona kipeänä. Kuitenkin ei voi luottaa saavansa enää kunnalta apua. Olen monesti ajatellut, kuinka on ihme, kun vaikka olisi todella tarvetta, niin avun saaminen kotiin on epätoivoista kunnan puolelta. Apu arkeen on saatava sukulaisilta ja ystäviltä.”

” Kunnallinen apu on todella onneton. ”Pullan tuoksuisia” kodinhoitajia ei ole. Ja kuntalisääkin saavat vain viranhaltijat.”

7.2 Hoitotyöntekijät suurperheiden voimavarojen vahvistajina

Tämä kategoria käsittelee vanhempien kokemuksia hoitotyöntekijöistä voimavarojen sa vahvistajina. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat *hoitotyöntekijöiden asenteet* sekä *kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta.*

7.2.1 Hoitotyöntekijöiden asenteet

Hoitotyöntekijöiden kunnioittava ja ymmärtävä suhtautuminen. Tutkimuksen vanhemmilla oli hyviä kokemuksia hoitotyöntekijöiden suhtautumisesta lapseen ja vanhempien kykyyn hoitaa omaa lasta. Tämä esiintyi muun muassa terveydenhoitajien haluna nähdä ja nostaa esille lapsen hyviä puolia ja vahvuuksia sekä vanhempien oman kokemuksen arvostamisena sairaalassa hoitotoimenpiteitä tehtäessä. Myös kotikasvatuksen arvostamisessa ja suurperheen työmäärän ymmärtämisessä näkyi hoitotyöntekijöiden hyväksyvä suhtautuminen tutkimuksen suurperheiden elämään. Yhdessä kirjoituksessa tuli ilmi, että hoitohenkilökunnan asenne on perheen kokemuksen mukaan muuttunut suvaitsevammaksi ja ymmärtäväisemmäksi 1980-luvulta 2000-luvulle. Erityisesti kättilöiden positiivinen suhtautuminen vanhoillislestadiolaisiin suurperheisiin korostui vanhempien kirjoitelmissa. Terveyskeskuksen palveluista joillakin vanhemmilla oli hyviä kokemuksia.

”Hyvin pienet asiat auttaa jaksamaan. Tuntuu hyvältä kuulla ”Tervetuloa uudelleen”, kun lähdet synnytyssalin ovesta 17. vauva kainalossa.”

”Kättilöiden suhtautuminen on ollut hienoa. Olen saanut arkeen voimia ja tukea kotiessani, kuinka he arvostavat uskovaista perhettä ja toisaalta ymmärtävät työn määrää. Esim. ehdottavat vierihoidosta luopumista öiden ajaksi sairaalassa sekä ”ylimääräisiä” päiviä synnärillä.”

”Itse halusin viedä lastenneuvolan kättilölle eläkkeelle jäädessä kukkia ja kortin (kuva lapsista). Saatesanat: ”Haluan antaa nämä siksi, että et ole koskaan sanonut meille pahasti, vaikka meitä on näin paljon”.”

Hoitotyöntekijöiden vähättelevä ja epäkunnioittava käytös. Hoitohenkilökunnan asenteista vanhoillislestadiolaista suurperhettä kohtaan tutkimuksen perheillä oli myös negatiivisia kokemuksia. Pahalta vanhemmista oli tuntunut esimerkiksi suurperheen äidin uudelleen raskaaksi tulemisen kauhisteleminen ja hoitohenkilökunnan ehkäisyneuvonnan antaminen vastoin vanhempien tahtoa. Eräitä vanhempia oli jopa painostettu ehkäisyyn. Vanhempia satutti erityisesti hoitohenkilökunnan vähättely vanhempien kokemuksiin ja avun tarpeeseen liittyen.

”On mukava, jos hoitohenkilökunta sisäistäis asian, että niitä lapsia vaan tulee, eikä yrittäis tuhata kaikkia voimavaroja asian muuksi muuttamiseen.”

”—neuvolasta usein kuuluu, että ethän vaan vielä ole raskaana.”

”Synnyttämään tullessa tuntuu pahalta, jos synnytyskokemusta vähätellään siksi, että se ”on jo tuttua”.”

7.2.2 Kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta

Tunne välittämisestä. Suurperheen vanhemmilla oli positiivisia kokemuksia hoitohenkilökunnan antamasta henkisestä tuesta. Perheistä oli tuntunut hyvältä, kun hoitotyöntekijä oli kysynyt isän ja äidin omasta jaksamisesta sekä parisuhteesta. Näistä asioista syntyi luottamus ja vanhemmilla oli tullut tunne välittämisestä. Myös avun pyytämisen kynnyks madaltui. Terveyskeskuksen hyvä palvelu oli myös ollut henkisen tuen antamista.

”Terveyskeskuksessa olemme saaneet suurena perheenä hyvää palautetta. Olimme esimerkiksi joulun aikana kahden/kolmen lapsen kanssa jatkuvasti 3 kertaa päivässä TK:ssa. Se palvelu oli kannustavaa, kiinnostunutta, avoimesti ja kovasti soviteltavaa aikatauluja myöten.”

”Tärkeää on myös, että kysytään isän ja äidin omaa jaksamista ja parisuhteessa pärjäämistä.”

Tuen rutiininomaisuus ja sattumanvaraisuus. Hoitotyöntekijöiden henkisen tuen antamisessa oli tutkimusten vanhempien kokemusten mukaan myös puutteita. Jotkut vanhemmat kertoivat tuen olevan kausiluonteista, ja sitä oli vaikea pyytää tai ottaa vastaan. Joidenkin vanhempien kohdalla neuvolakäynnit oli suoritettu rutiininomaisesti eikä perheen yksilöllisiä tarpeita ollut otettu huomioon. Myös hoitotyöntekijöiden antama apu on ollut vaihtelevaa. Syynä on voinut olla vanhempien kertoman myöskin se, etteivät vanhemmat ehkä ole osanneet ottaa apua vastaan. Neuvolasta ei koettu saatavan apua arjen ongelmatilanteisiin. Tutkimuksessa tuli esille, että käytännön avulle olisi paljon tarvetta suurperheissä. Kuitenkin konkreettisen avun, esimerkiksi kodin-

tai lastenhoitajien saaminen kunnalta oli usein toivotonta ja avun hakeminen tuntui usein jopa voimattomalta. Neuvolasta oli vedottu resurssipulaan vaihtoehtoista apua tarjoamatta. Perheet eivät enää luottaneet saavansa kunnallista kodinhoitoapua.

”Ainoastaan kyselyt neuvolakäynnin yhteydessä kaavamaisesti paperilla ja tulos – ei hätää.”

”En osaa neuvolassa ottaa puheeksi omaa jaksamistani. Tunnen, että olisi vaikeampaa mennä uudestaan.”

”Usein olen esimerkiksi neuvolassa käytyäni asiasta (kodin- ja lastenhoitoavusta) maininnut ja vastaus on, että resurssit ei riitä ja jotku terveydenhoitajat antavat vielä ymmärtää, että koska teettä niin paljon lapsia ni hoitakaa lapset ite tai vedotaan sukulaisten ja ystävien apuun.”

Palvelu monipuolista, ymmärtävää ja joustavaa. Tutkimuksen perheillä oli kuitenkin monia hyviä kokemuksia käytännön avun saamisesta hoitotyöntekijöiltä ja nämä koettiin merkityksellisinä asioina perheen jaksamiselle. Aikatauluissa sekä toimenpiteissä joustaminen koettiin erittäin paljon suuren perheen arkea helpottavana tekijänä. Kirjallisen materiaalin antaminen sekä esimerkiksi apuvälineiden ja lääkekuurien saaminen kotiin heti helpotti perhettä sairaan lapsen hoidossa. Omalääkärivastaanotto koettiin hyvänä suurelle perheelle. Erään perheen kohdalla äidin sairastaessa neuvolasta oli ohjattu ottamaan yhteyttä kotipalvelun perhetyöntekijään, joka tuli käytännön avuksi. Tämä oli herättänyt vanhemmissa luottamusta käytännön tuen saamiseen neuvolasta tarpeen tullen.

”Neuvolasta olen saanut ohjelehtisiä ja huolehtimisen neuvola-ajoista. Ajat olen saanut valita ja ottaa aina pari aikaa peräkkäin. Näin arki helpottuu päiväunien, syömisrytmin ja kuljetustenkin kannalta.”

8 POHDINTA

8.1 Tutkimustulosten tarkastelua ja johtopäätökset

Voimavarainen perhe. Tutkimuksessamme vanhoillislestadiolaisten suurperheiden tärkeäksi voimavaraksi nousi lapsista ja heidän kasvamisestaan koettu ilo. Työmäärästä huolimatta lapset koettiin suurena ilona ja voimavarana. Oma tutkimuksemme tukee yleistä vanhoillislestadiolaisuudessa vallitsevaa ajatusta, että vanhoillislestadiolaisessa perheessä kaikki lapset otetaan vastaan Jumalan siunaamina lahjoina. He uskovat, että Jumala antaa voimia ja toimeentulon siunatessaan perheeseen paljon lapsia. (Savela 2003, 42; Voittoinen 2003a, 33.) Kirjoitelmissakin näkyi vanhempien hyväksyvä ja tyytyväinen suhtautuminen vaikeisiin elämäntilanteisiin. Löthman-Kilpeläisen (2001, 69-70) mukaan lasten määrän lisääntyminen ja erilaiset muutosvaiheet kuluttivat lapsiperheen voimia. Vanhoillislestadiolainen lapsiperhe elää jatkuvassa muutoksessa. Muutokset voivat koetella avioliiton kestävyyttä usein kuitenkin syventäen puolisoitten aviosuhdetta. (Voittoinen 2003b, 60.) Tutkimuksessamme kotitöiden tasapuolinen jakaminen sekä toinen toisensa huomioon ottaminen helpottivat kanssakäymistä ja auttoivat jaksamaan arjessa. Löthman-Kilpeläisen (2001, 45, 67-68) ja Pelkosen (1994, 181) tutkimuksissa kotitöiden epätasainen jakautuminen aiheutti eniten rooliristiriitoja perheenjäsenten kesken.

Tutkimuksessamme perheen yhteinen aika koettiin tärkeänä ilon tuojana. Arjesta iloitseminen ilman isoja odotuksia sekä positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen arjen keskeillä nähtiin tärkeänä. Mansneruksen (1997, 115-117) tutkimuksessa vanhemmat kertoivat kriisistä selviämisen jälkeen oppineensa elämään tässä hetkessä pienistä asioista iloiten ja tulevaisuuteen luottaen. Sivula (2003b, 119, 123) toteaa perheen yhteisen ajan olevan merkittävä tekijä perheen jaksamiselle. Pelkosen (1994, 181) tutkimuksessa lähes puolet vastaajista koki, ettei heillä ollut tarpeeksi aikaa olla lastensa kanssa. Mielestämme tutkimuksemme vanhemmat olivat kirjoittaneet lapsiperheen arkielämästä positiivisella ja vaatimattomalla, arkielämään tyytyväisellä äänellä. Näkyisikö tässä vanhoillislestadiolaisten yleinen ajattelutapa vaatimattomuudesta, epäitsekkyydystä ja Jumalan antamaan elämään tyytymisestä? Eikö arjesta iloitseminen olekin usein tärkeä keino arjessa jaksamiselle?

Kasvatuksessa onnistuminen oli suurperheen vanhemmille merkittävä arjessa jaksamista helpottava ja voimia antava tekijä. Yhteiset pelisäännöt, rajat ja rakkaus lisäsivät lasten turvallisuuden tunnetta. Perhe nähtiin yhteisenä yrityksenä. Anteeksipyyttäminen ja anteeksiantaminen korostui vanhoillislestadiolaisen perheen arjen ja uskonelämän hoitamisessa. Voittosen (2003b) mukaan anteeksiantamus hoitaa perheen uskon ja omantunnon elämää sekä luo perheeseen keskinäistä ymmärtämystä ja luottamusta sekä kunnioitusta ja rakkautta. Näillä arvoilla vanhoillislestadiolainen perhe taistelee avioliiton ja perheen eheyttä murtavia voimia vastaan. (Mts. 61-62.)

Vanhoillislestadiolaisen perheen elämässä eheä aviosuhde on voimanlähde, ja sen hoitaminen on välttämätöntä (Salin & Nyman 2003, 73; Salin 2004, 44-45). Tutkimuksemme vanhemmille toimiva parisuhde oli onnellisen perheen lähtökohtana ja keskeisenä voimavarana. Siihen vaikuttivat puolisoitten keskinäinen luottamus, tuki ja arvostus sekä hyvät välit. Vanhoillislestadiolaisuudessa puolisoilla on aviosuhteessaan sekä maallinen että henkinen ulottuvuus ja he ovat toinen toistensa sielunhoitajia ja tukijoita (Kukko 2003, 87; Lääkkö 2003, 70; Voittonen 2003b, 61). Tutkimuksemme parisuhteen hoitaminen koettiin erittäin tärkeäksi. Puolisoiden välinen keskustelu; omista toiveista, ajatuksista, odotuksista ja vaikeista asioista puhuminen sekä kahdenkeskinen aika auttoivat vanhempia hoitamaan parisuhdettaan (ks. Salin & Nyman 2003, 73; Salin 2004, 44-45). Myös Löthman-Kilpeläisen (2001, 67-68) ja Mansneruksen (1997, 115-117) tutkimuksissa parisuhde ja sen vaaliminen koettiin merkittäväksi voimavaraksi.

Tutkimuksen vanhemmille arjessa jaksamista helpotti tieto siitä, että on lupa olla heikko. Saa väsyä, pyytää ja ottaa vastaan apua. Tämä oli asia, jota oli opeteltava. Pelkosen ja Hakulisen (2002, 208) mukaan perheen ulkopuolisista voimavaroista keskeisin on sosiaalinen tuki, johon sisältyy muun muassa ystävien ja sukulaisten tarjoama apu. Mansneruksen (1997, 115-117) tutkimuksessa perheet saivat fyysistä tukea isovanhemmilta, henkistä tukea ystäviltä sekä uskoa ja toivoa herättävää tukea vertaisperheiltä. Oma tutkimuksemme tukee aikaisempia tutkimustuloksia. Perheet saivat käytännön apua isovanhemmilta, sisaruksilta, ystäviltä ja sukulaisilta sekä lastenhoitoapua uskovaisilta nuorilta. Sosiaalisen verkoston antama henkinen tuki ja vertaistuki olivat merkittäviä asioita perheen jaksamiselle. Näitä olivat muun muassa ystävien, sukulaisten, sisarusten ja erityisesti samassa elämäntilanteessa olevien, saman arvo maailman omaavien perheiden antama tuki. Kunnallisen avun tarvetta oli monessa

tutkimuksemme perheistä. Avun saaminen oli kuitenkin vähäistä eivätkä perheet luottaneet saavansa apua, vaikka olisivat sitä kipeästi tarvinneetkin.

Tutkimuksessamme vanhemmille oli tärkeää myös yksilöllisyys suuren perheen keskellä. Tässä auttoi itsestä huolehtiminen, oma aika ja harrastukset sekä omien ystävien kanssa vietetty aika. Pelkosen (1994, 181) tutkimuksessa henkilökohtaisen ajan puute oli vanhempia kuormittava tekijä. Tutkimuksemme perheitä auttoi myös aineelliset ja taloudelliset asiat. Näitä olivat muun muassa perusturvallisuus, riittävä elintaso, vakiintunut työpaikka ja mukava asuinpaikka. Myös Löthman-Kilpeläisen (2001, 67-68) tutkimuksessa hyvä taloudellinen tilanne oli yksi perheen voimavaroista.

Merkittäväksi voimavaraksi tutkimuksemme suurperheissä nousi yhteinen usko ja arvomaailma. Se antoi voimaa arkeen ja tulevaisuuteen. Tutkimuksemme tukee sitä vanhoillislestadiolaisten keskeistä näkökulmaa, että yhteinen usko ja anteeksiantamus ovat perheiden suurimpana voimavarana (Pentikäinen 2003, 136; Pylvänäinen 1996, 149). Myös usko tulevaisuuteen nousi vanhempien kirjoitelmista. He uskoivat tulevaisuuteen toimeentulon, terveyden ja jaksamisen kannalta. Arjen uskottiin helpottuvan lasten kasvamisen myötä. Tutkimuksemme vanhempien kirjoituksissa näkyi usko ja luottamus siihen, että Jumala antaa voimia. Myös Pelkosen (1994, 182-183) tutkimuksessa lapsiperheillä oli hyvin myönteiset käsitykset tulevaisuudestaan.

Hoitotyöntekijät suurperheiden voimavarojen vahvistajina. Tutkimuksessamme nousi esille hoitotyöntekijöiden asenteen vaikutus vanhoillislestadiolaisen suurperheen voimavarojen vahvistamisessa. Asenteet vaihtelivat eri hoitotyöntekijöiden välillä. Positiivisia asioita olivat esimerkiksi terveydenhoitajan halu nähdä lapsen hyviä puolia ja vahvuuksia. Vanhempien oman kokemuksen ja kotikasvatuksen arvostaminen sekä suurperheen työmäärän ymmärtäminen näkyivät suurperheen arvostamisena ja kunnioittamisena. Lähtökohtana perheen ymmärtämiselle ja kunnioittamiselle on sen elämäntilanteen riittävä tuntemus (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 95). Hoitotyöntekijöiltä vaaditaan tietoa vieraista kulttuureista ja niiden takana olevista arvoista ja normeista. Oman kulttuurisen taustan arvostus luo perustan muiden kulttuurien erilaisuuden arvostamiselle ja poikkeavuuden hyväksymiselle ja ymmärtämiselle. (Saksio 2001, 70-71.) Virkin (1999, 59-61, 65) tutkimuksen mukaan suomalaisen hoitotyöntekijöiden asenteet ovat melko myönteisiä eri kulttuuria olevia ihmisiä kohtaan.

Negatiivisiakin kokemuksia hoitotyöntekijöiden asenteista oli. Vanhempia satutti erityisesti perheen äidin raskaaksi tulemisen kauhistelu ja ehkäisyyn painostaminen. Myös vanhempien omia kokemuksia ja avun tarvetta oli vähätelty. Yhden perheen kokemuksen mukaan hoitotyöntekijöiden asenteet olivat muuttuneet suvaitsevammiksi ja ymmärtäväisemmiksi 1980-luvulta 2000-luvulle. Näkyisikö tässä yhteiskunnallinen muutos suvaitsevaisuudesta erilaisuutta kohtaan. Kulmala (2003, 36) ja Kukko (2003, 86) toteavat monisyntyttäjien saaneen yksilön oman valinnanvapauden myötä enemmän kunnioitusta osakseen. Myös Leininger (1994, 94) korostaa erilaisen kulttuuritaustan huomioonottamista, sillä joillekin oma elämäntyyli on täysin ehdoton. Asiantuntijoiden apu koetaan erityisesti ongelmien yhteydessä tarpeellisena ja hyvänä asiana (Rauhala 2003, 98; Salin & Nyman 2003, 75).

Perheillä oli vaihtelevia kokemuksia hoitotyöntekijöiden antamasta henkisestä tuesta ja käytännön avusta. Hyvältä oli tuntunut, kun hoitotyöntekijä oli kysynyt isän ja äidin omasta jaksamisesta sekä parisuhteesta. Näistä asioista syntyi luottamus ja tunne välittämisestä, jolloin avun pyytämisen kynnyks madaltui. Löthman-Kilpeläisen (2001) mukaan hyvä yhteistyösuhde mahdollistaa voimavaralähtöistä toimintaa. Se helpottaa muun muassa huolien kertomisen terveydenhoitajalle. (Mts. 55, 70-72.) Henkisen tuen antamisessa oli tutkimuksemme vanhempien kokemuksen mukaan myös puutteita. Tukea kuvailtiin kausiluonteiseksi ja rutiininomaiseksi perheen yksilöllisiä tarpeita huomioimatta. Arjen ongelmatilanteisiin ei koettu saavan apua edes neuvolasta. Yksilölliseen hoitotyöhön vaaditaan henkilökunnalta vähintään perustietoja kulttuuristen tekijöiden merkityksestä ja vaikutuksesta ihmisen hyvinvoinnin, terveyden ja sairauden kokemiseen (Saksio 2001, 70-71).

Tutkimuksen perheet kokivat yleensä hoitotyöntekijöiden käytännön avun merkityksellisenä ja tarpeellisenä. Näistä oli monia hyviä kokemuksia, joista mainittiin muun muassa aikatauluissa ja toimenpiteissä joustaminen sekä omalääkärivastaanotto. Yksi perhe oli saanut käytännön apua kotipalvelun perhetyöntekijältä. Tämä oli herättänyt vanhemmissa luottamusta käytännön tuen saamiseen neuvolasta tarpeen tullen. Kuitenkin konkreettisen avun saaminen tuntui usein toivottomalta. Kodinhoitajan apua haettaessa vedottiin usein resurssipulaan vaihtoehtoista apua tarjoamatta. Yksi syy avun niukkuuteen oli se, etteivät vanhemmat osanneet ottaa apua vastaan.

Kunnalta saatu kodinhoitoapu on vähentynyt 1990-luvun lopussa lähes olemattomiin. Lapsiperheiden kotipalvelun vähenemisen taustalla on erityisesti vanhustenhuollon lisääntynyt tarve. Kotipalvelun kohdistuminen vanhustyöhön on muuttanut kotipalve-

lun sisältöä enemmän terveydenhoidollisempaan suuntaan, kun taas lapsiperheiden tarvitsema apu on arjessa selviytymisen tukemista ja käytännön kodinhoitotyön osaan. Tämän vuoksi monissa kunnissa on kehitelty perhetyötä, jota annetaan tukea tarvitseviin lapsiperheisiin. (Sisäasiainministeriö 2004, 111-112.)

Jotkut tutkimuksemme vanhemmista kokivat hoitotyöntekijöiden avun tarpeettomana ja olivatkin kirjoittaneet aiheesta hyvin vähän. Uskomme tähän vaikuttavan vanhoillislestadiolaisten tiivis yhteys muihin samalla tavalla uskoviin (Pentikäinen 2003, 140-141). Ehkä perheillä on halu selviytyä elämässä vertaistuen avulla. Perheillä saattaa olla pelko nöyryytetyksi tulemisesta ja siitä, ettei heidän valintojaan hyväksytä. Tullee ajatus nöyryytetyksi tulemisesta muiden ihmisten taholta vai onko se vanhoillislestadiolaisten vanhempien oman pohdinnan tulosta? Mielestämme vanhemmat olivat tasapainoisia ja elämään tyytyväisiä vanhempia.

Kiinnitimme huomiota siihen, että konkreettista apua haluttiin ja odotettiin henkistä tukea enemmän. Mietimme, johtuikohan konkreettisen avun tarpeen korostuminen kysymystemme muotoilusta (Liite 1). Oliko ohjeistuksemme puutteellinen tuen erittelyyn liittyen vai näkyykö tässä vain se, että perheet saavat henkisen tuen muualta? Vai oliko vanhempien käsitys arjessa selviytymisestä tai hoitotyöntekijöiden tuen antamisesta niin konkreettinen (vrt. Pelkonen & Hakulinen 2002)?

Yleensä perheet kokivat kaikenlaisen avun tarpeellisena ja merkityksellisenä perheen jaksamiselle, kuitenkin sitä oli saatu suhteellisen vähän tarpeeseen nähden. Löthman-Kilpeläisen (2001, 76) mukaan neuvolan tuki oli osittain väärin kohdistettua, sillä tukea saivat eniten perheet, jotka kokivat voimavaransa jo ennestään riittäviksi. Kuitenkin perheiden tukemista pidetään tärkeänä jo siinä vaiheessa, kun ongelmat ovat vielä pieniä (Pietilä, Vehviläinen-Julkunen, Välimäki & Häggman-Laitila 2001, 190-195). Haluaisimmekin rohkaista kaikkia hoitotyöntekijöitä työskentelemään perheiden hyväksi. Onhan sanottu, että voimavarojen vahvistamisen seurauksena myös hoitotyöntekijä kehittyy ammatillisesti ja hänen omatkin voimavaransa vahvistuvat (Pelkonen & Hakulinen 2002, 206, 209). Hoitotyöntekijöiden koulutuksessa tulisi korostaa perheiden tukemisen tärkeyttä ja etsiä konkreettisia käytännön keinoja eri hoitoyksiköissä perheiden kanssa työskentelyn tueksi.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa luotettavuuskysymykset liittyvät tutkijaan, aineiston laatuun, aineiston analyysiin ja tulosten esittämiseen. Aineiston laadun merkitys tutkimuksen luotettavuudelle on keskeinen. Aineiston analysointivaiheeseen vaikuttavat tutkijan taidot, arvostukset ja oivalluskyky. (Janhonen & Latvala 2001, 196.)

Hirsjärven ja muiden (2000) mukaan kirjallisuuskatsaus on tutkimuksen teoreettinen perusta, joka suuntaa ja ohjaa tutkimuksessa tehtäviä valintoja. Sen tarkoitus on osoittaa, mistä näkökulmista ja miten asiaa on aiemmin tutkittu. Tutkimuksen alussa tutkija selvittää muiden tutkimusten tuloksia, pitää itsensä ajan tasalla oman tutkimuksensa aikana ja vertaa omia tuloksia muihin tutkimuksiin tutkimuksen jälkeen. Lähteitä valitessaan ja tulkitessaan tutkijan on pyrittävä kriittisyyteen. Tutkijan on hyvä arvioida kirjoittajan tunnettavuutta ja arvovaltaa sekä lähteen ikää ja uskottavuutta. (Mts. 95-99, 108-109.) Olemme koonneet tutkimuksemme voimavarateorian perhettä, lapsiperheen voimavaroja ja niiden vahvistamista koskevan kirjallisuuden ja tutkimusten avulla. Monikulttuurista hoitotyötä sekä uskonnollisuutta koskevan teoriapohjan saimme kulttuurisuutta, monikulttuurisuutta, uskonnollisuutta sekä vanhoillislestadiolaisuutta käsitteleviä lähteitä ja tutkimuksia käyttäen. Koko tutkimuksen ajan olemme perehtyneet aikaisempaan aiheesta koskevaan kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Olemme pyrkineet valitsemaan tuoreimpia lähteitä tutkimuksemme tueksi. Joukossa on kuitenkin myös joitakin vähän vanhempia lähteitä. Suomenkielisten teosten lisäksi tutkimuksessa on käytetty myös englanninkielisiä lähteitä.

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme kirjoitelmat, koska sen avulla saimme vanhempien henkilökohtaiset ajatukset ja kokemukset parhaiten esille. Niemisen (1997) mukaan esseaineistojen luotettavuus perustuu tutkijan harkintaan saadun tiedon luotettavuudesta. Tutkija ei voi esittää aineistoa tarkentavia lisäkysymyksiä, kuten haastattelutekniikkaa käyttäessään. Tutkijan on luotettava tutkittavien kertomusten todenperäisyyteen. (Mts. 218-219.) Kahdella avoimella kysymyksellä turvasimme vanhempien vapauden kirjoittaa kyseisestä aiheesta oman harkintakykynsä mukaan. Emme halunneet käyttää haastattelumenetelmää, koska mielestämme sen avulla olisimme ehkä johdatelleet vanhempia liikaa. Mahdollisesti haastattelumenetelmällä olisimme saaneet kattavamman ja monipuolisemman aineiston.

Mielestämme saatu aineisto oli kuitenkin monipuolinen ja kattava. Joukossa oli myös lyhyitä kirjoitelmia, joiden sisältö antoi tutkimukselle merkittävän lisän. Kirjoitelmissa näkyi vanhempien samansuuntaiset kokemukset arjessa selviytymisestä ja hoitotyöntekijöiden vaikutuksesta arjessa selviytymiseen. Mielestämme vanhemmat olivat paneutuneet aiheeseen, ja kirjoituksissa kuului molempien vanhempien ääni.

Jälkeen päin mietimme esitetauksen puuttumisen vaikutusta työhömmme. Sen avulla olisimme voineet muokata vanhemmille annettavaa ohjeistusta (Liite 1) mahdollisesti paremmaksi. Mietimme myös, oliko tunti liian lyhyt aika kirjoittamiseen. Vaikka annoimme vanhempien toivomuksesta mahdollisuuden jatkaa kirjoittamista kotona viikon ajan, kirjoitelmia tuli postitse vain yksi lisää. Myös mahdollisuutta kirjoittaa lisää aiheesta sähköpostitse olisi saattanut tuoda kivan lisän aineistoon.

Halusimme mennä itse paikan päälle saavuttaaksemme tutkittavien luottamuksen ja varmistaaksemme vuorovaikutuskeskustelun avulla ohjeistuksen ymmärtämisen. Leirin isäntä oli kertonut vanhemmille aikeestamme tulla leirille hakemaan aineistoa tutkimusta varten. Halusimme minimoida väärinkäsitykset kertomalla yksityiskohdista itse tarkemmin. Vanhemmilla oli mahdollisuus esittää meille kysymyksiä tutkimukseen ja tehtävän antoon liittyen paikan päällä. Lisäkysymyksiä tuli vain vähän. Vanhemmat kysyivät, kirjoittavatko he yhdessä, voiko kirjoittaa negatiivisistakin kokemuksista ja siitä ettei ole saanut tukea. Nämä kysymykset eivät vaikuttaneet tutkimuksen luotettavuuteen negatiivisesti vaan täsmensivät tehtävänantoa. Tutkimuksen julkaisuun liittyviä kysymyksiä tuli myös. Haluttiin tietää, milloin ja missä se on luettava ja tuleeko sähköiseen muotoon. Eskolan ja Suorannan (2000, 56) mukaan kaikille tutkimukseen osallistuville tulee antaa riittävästi informaatiota tutkimuksen luonteesta ja tavoitteesta.

Aineiston laatu on riippuvainen siitä, miten hyvin tutkija on tavoittanut tutkittavan ilmiön ja miten luottamukselliset suhteet hän on pystynyt luomaan tutkimukseen osallistuviin henkilöihin. Tutkijan ja tutkittavien välisen luottamuksen syntyminen vaatii aikaa, jolloin tutkija osoittaa tutkimukseen osallistuville, että heidän yksityisyyttään ja luottamustaan kunnioitetaan. Tässä auttaa tutkittavien kanssa vietetty aika ja vuorovaikutussuhteessa annettu informaatio. Laadullisen tutkimuksen uskottavuus riippuu siitä, miten hyvin tutkija on pystynyt havainnoimaan tutkittavien kertoman ja miten hyvin tutkittavat ihmiset ovat kertoneet omista kokemuksistaan. (Janhonen & Latvala 2001, 196-197, 200.) Tunsimme saavuttaneemme vanhempien ymmärryksen ja luottamuksen leirillä vierailumme aikana. Vanhemmat osallistuivat tutkimukseemme mie-

lenkiinnolla ja innokkuudella. Kerroimme vanhemmille mahdollisuudesta lukea valmis tutkimus koulumme kirjastossa. Uskomme tutkimukseen osallistumisen samalla vaikuttaneen positiivisesti vanhempien arjessa selviytymiseen arjen voimavarojen pohdiskelun myötä.

Tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta tulee korostaa. Lisäksi henkilöllisyyden suojaaminen ja luottamuksellisuus ovat laadullisessa tutkimuksessa tärkeitä eettisiä periaatteita. (Eskola & Suoranta 2000, 56-57; Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 39.) Tutkijoiden tulee huolehtia siitä, että anonymiteetti säilyy myös tuloksia julkistettaessa. Mitä arkaluontoisempaa aihetta käsitellään, sitä tiukemmin on suojattava anonymiteetin säilyminen. (Eskola & Suoranta 2000, 57.) Tutkijat eivät saa tutkimuksellaan vahingoittaa tiedonantajaa, vaan voivat parhaimmillaan edistää heidän tietoisuuttaan tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta 2000, 56; Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 39). Tutkimusaineistoa kerätessämme korostimme vanhemmille vapaaehtoisuutta. Kerroimme henkilöllisyyden suojaamisesta ja aineiston luottamuksellisesta käsittelystä koko tutkimuksen ajan.

Tutkimuksen raportointivaiheessa painottuu tutkijan kyky kuvata tutkimusprosessiaan mahdollisimman selkeästi ja yksityiskohtaisesti, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tarkkuutta on noudatettava tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Näin voidaan seurata tutkijan ajatuskulkua, jonka mukaan hän on päätenyt tuloksiinsa. (Hirsjärvi ym. 2000, 214; Janhonen & Latvala 2001, 196.) Raportti tulee kirjoittaa siten, että lukija vakuutuu tutkijan tekemien ratkaisujen oikeutuksesta, muodostettujen luokkien perusteluista ja tutkimuksen kulun luotettavuudesta (Nieminen 1997, 220). Omassa tutkimusessamme olemme pyrkineet selkeyteen, yhtenäisyyteen ja tarkkuuteen koko tutkimuksen ajan. Lukijalla on mahdollista seurata analyysin etenemistä, kategorioiden muodostumista ja tutkimuksen kulkua vaihe vaiheelta (kategorioiden muodostuminen liitteenä). Tekstin mielekkyyden ja luotettavuuden vuoksi olemme käyttäneet suoria lainauksia vanhempien kirjoitelmista analyysin tukena (ks. Kyngäs & Vanhanen 1999, 10). Suorat lainaukset toivat lähemmäksi vanhempien todellisia kokemuksia ja rikastuttivat tekstiä.

Tutkijan on harjoitettava jatkuvaa itsereflektointia. Tutkijan aikaisemmat kokemukset ja aikaisemmin tutkittavasta kohteesta saavuttamansa tieto vaikuttavat koko tutkimusprosessiin. (Åstedt-Kurki & Nieminen 1997, 154-155.) Meidän on ollut erityisen tärkeää tiedostaa esiyymmärryksemme vaikutus koko tutkimuksen ajan, koska olemme

itsekin vanhoillislestadiolaisuuden edustajia. Erityisesti nyt pohdintaa tehdessämme huomaamme olleemme varovaisia koko tutkimuksen ajan. Yhteinen uskonnollinen ja kulttuurinen tausta on ollut mielestämme tärkeä ja tuonut luotettavuutta tutkimukselle. Vaikka yhteinen ”kieli” on auttanut ymmärtämään syvällisemmin monia vanhempien kirjoittamia asioita, olemme pyrkineet välttämään liika tulkintaa. Tässä on auttanut myös kahden tutkijan näkökulma kaikissa tutkimuksen tekovaiheissa (ks. Eskola & Suoranta 2000, 69).

8.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteita

Tutkimuksen avulla saatiin tietoa vanhoillislestadiolaisten perheiden uskosta, arvoista ja elämästä. Tämä tieto voi helpottaa vanhoillislestadiolaisten perheiden kohtaamista neuvoloissa ja muualla terveyden- ja sairaanhoidossa. Lisäksi tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää perhehoitotyön suunnittelun tukena. Mielestämme tutkimustuloksia ei kuitenkaan voi yleistää koskemaan kaikkia lapsiperheitä. Vanhoillislestadiolaisten perheiden hoitotyössäkin on oltava varovainen tiedon yleistämisessä. Tutkimuksemme tuloksia voidaan käyttää hoitotyöntekijöiden ja opiskelijoiden kulttuurisen hoitotyön koulutuksessa.

Jatkossa voisi tutkia vanhoillislestadiolaisten isien kokemuksia perheen kasvaessa ja muuttuessa. Miten he kokevat perheen äidissä esimerkiksi raskauksien myötä tapahtuvat muutokset ja kuinka he pystyvät tukemaan äitiä? Myös lasten kokemuksia vanhoillislestadiolaisen suuren perheen keskellä kasvamisesta sekä sen vaikutuksesta heidän elämäänsä olisi hyvä tutkia.

Tietoa olisi hyvä saada myös hoitotyöntekijöiden näkemyksistä ja kokemuksista vanhoillislestadiolaisista perheistä ja heidän voimavaroistaan. Miten hoitotyöntekijät kokevat pystyvänsä vastaamaan vanhoillislestadiolaisten uskon tuomaan erilaisuuteen hoitotyössä? Mielestämme olisi hyvä tutkia suomalaisten hoitotyöntekijöiden asenteiden ja oman kulttuurisen taustan vaikutusta erilaisuuden kohtaamiseen hoitotyössä. Jatkossa olisi tärkeää löytää konkreettisia käytännön keinoja perheiden tukemiseen eri hoitoyksiköissä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus.

Eskola, J. & Suoranta J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Hakulinen, T. 1998. The family dynamics of childbearing families, related family demands and support received from child health clinics. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 585. Tampereen yliopisto.

Hakulinen, T. & Pelkonen, M. 2002. Lapsiperheen arjen voimavarojen tunnistaminen. Sairaanhoidaja 75, 5, 15-17.

Heino, H. 2002. Mihin Suomi tänään uskoo. Juva: WSOY.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2000. 6. uudistettu laitos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hirvonen, E., Koponen, P. & Hakulinen, T. 2002. Yksilö, perhe ja yhteisö muutoksessa: näkökohtia terveyteen. Teoksessa A-M. Pietilä, T. Hakulinen, E.

Hirvonen, P. Koponen, E-M. Salminen & K. Sirola (toim.). Terveyden edistäminen. Uudistuvat työmenetelmät. Helsinki: WSOY, 35-61.

Janhonen, S. & Latvala, E. 2001. Hoitaminen sosiaalisessa yhteydessään: Grounded theory – tutkimusmetodologia. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY, 165-207.

Kukko, U. 2003. Lapset ovat Jumalan lahjoja. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 86-88.

Kulmala, P. 2003. Elämän rikkaus. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 34-37.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11, 1, 3-12.

Laivamaa, V. 2003. Rakkaus – tahtoa vai tunnetta? Teoksessa K. Hyry & M. Leppänen (toim.). *Anna käsi. Nuoren perheen kirja*. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Keuruu: Otava, 25-31.

Lampinen, M., Åstedt-Kurki, P. & Tarkka, M-T. 2000. Hoitajien antama tuki leikkikäisten vanhemmille sairaalassa. *Hoitotiede*, 12, 4, 195-203.

Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. 2004. *Oppaita* 2004:14. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.). *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. Helsinki: WSOY, 21-43.

Leininger, M. 1994. *Transcultural Nursing: Concepts, Theories, and Practices*. Greyden Press. Columbus. Ohio.

Lindholm, M. 2004. Lapsi, perhe ja yhteisö. Teoksessa P. Koistinen, S. Ruuskanen & T. Surakka (toim.). *Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja*. Helsinki: Tammi, 14-29.

Lohi, S. 1997. Pohjolan kristillisyyt: lestadiolaisuuden leviäminen Suomessa 1870-1899. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus.

Lääkkö, M. 2003. Usko yhdistää. Teoksessa A-P. Palola (toim.). *Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti*. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 70-71.

Löthman-Kilpeläinen, L. 2001. Lapsiperheen voimavarat ja voimavarojen vahvistaminen neuvolassa. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos.

Mansnerus, E. 1997. Voimavarojen avulla kohti arkielämän hallintaa - synnyttäessä sydänvikaisten lasten vanhempien kokemuksia perheen voimavaroista ja niiden tukemisesta hoitotyössä. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos.

Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) . Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: Wsoy, 215-221

Nyman, M & Latvala, J. 1996. Perheessä on voimaa. Teoksessa J. Latvala & T. Riihimäki (toim.). Elämän kipeitä kysymyksiä. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 64-178.

Palola, V. 2003. Nuori koti. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 55-57.

Paunonen, M. 1999. Perhe, kulttuurierot ja kahden kulttuurin avioliitot. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.). Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö. Porvoo: Wsoy, 96-105.

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1999. Perhe hoitotyössä. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.). Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö. Porvoo: Wsoy, 14-24.

Paunonen, M & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen tarkoitus ja merkitys. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) . Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: Wsoy, 14-25.

Pelkonen, M. 1994. Lapsiperheiden voimavarat ja niiden vahvistaminen hoitotyön keinoin. Väitöskirja. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 18. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos.

Pelkonen, M. & Hakulinen, T. 2002. Voimavaroja vahvistava malli perhehoitotyöhön. Hoitotiede, 14, 5, 202-212.

Pentikäinen, S. 2003. Kodin henki. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 136-141.

Perheet. 2005. Käsitteet ja määritelmät. [Viitattu 25.8.2005.] Tilastokeskus.
<http://www.stat.fi/til/perh/kas.html>.

Pietilä, A-M. 1999. Perhe nuoren kontekstina: vanhempien ja nuorten väliset sosiaaliset suhteet ja vanhempien voimavarat. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.). Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö. Porvoo: WSOY, 247-274.

Pietilä, A-M., Vehviläinen-Julkunen, K., Välimäki, T. & Häggman-Laitila A. 2001. Perhehoitotyö Lapsiperhe-projektissa. Haastattelututkimus lapsiperheiden saamasta varhaisesta tuesta. Hoitotiede, 13, 4, 187-197.

Puura, K., Tamminen, T., Mäntymaa, M., Virta, E., Turunen, M-M. & Koivisto, A-M. 2001. Lastenneuvolan terveydenhoitaja vauvaperheen tuen tarpeen havaitsijana. Suomen lääkärilehti, 56, 47, 4855-4861.

Pylvänäinen, K. 1996. Miehenä ja naisena. Teoksessa J. Latvala & T. Riihimäki (toim.). Elämän kipeitä kysymyksiä. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 138-149.

Rauhala, A. 2003. Keskinäinen kunnioitus kodissa. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 97-100.

Rauhala, N. 2004. Uskon näköala avioliittoon. Teoksessa K. Hyry & M. Leppänen (toim.). Anna käsi. Nuoren perheen kirja. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Keuruu: Otava, 11-17.

Sairaanhoitajan eettiset ohjeet. 1996. Suomen sairaanhoitajaliitto ry. [Viitattu 14.7.2006.]
http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_tyo/ohjeita_ja_suosituksia/sairaanhoitajan_eettiset_ohjeet/.

Saksio, M. 2001. Erilaisuuden hyväksyminen. Teoksessa A. Iivanainen, M. Jauhiainen & P. Pikkarainen (toim.). Hoitamisen taito. Helsinki: Tammi, 70-71.

Salin, E. 2004. Puolisosuhteen hoitaminen. Teoksessa K. Hyry & M. Leppänen (toim.). Anna käsi. Nuoren perheen kirja. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Keuruu: Otava, 38-48.

Salin, E. 2003. Perhe kasvaa. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 82-85.

Salin, E. & Nyman, M. 2003. Tahtoni talttumaton. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 72-75.

Saulio, P. 2002. Mille arvoille rakennan kotini. Teoksessa A. Hautamäki & M-L. Sivula (toim.). Jumalan huoneen ihanuus. Vuosikirja 2002. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus.

Savela, V. 2003. Jumalan asettama liitto. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 38-43.

Seppänen, M. 2003a. Kristillinen kasvatusta. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 89-92.

Seppänen, M. 2003b. Elämä kristityssä kodissa. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 115-117.

Sisäasiainministeriö. 2004. Lääninhallitusten keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2003. [Viitattu 13.7.2006.] Sisäasiainministeriön julkaisut 27/2004.

<http://www.intermin.fi/julkaisu/272004>.

Sivula, M-L. 2003a. Rakkaat rajat. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 101-104.

Sivula, M-L. 2003b. Minun aikani on sinun kädessäsi. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 72-75.

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry (SRK). 2005. [Viitattu 14.3.2006.] <http://www.srk.fi/index.php?p=historia>.

Tarkka, M-T., Lehti, K., Kaunonen, M., Åstedt-Kurki, P. & Paunonen-Ilmonen, M. 2001. Äitien terveydenhoitajalta odottama tuki lasten ollessa kolmen ja kahdeksan kuukauden ikäinen. *Hoitotiede*, 13, 4, 216-226.

Torkki, H. 2004. Vanhemmuuteen kasvaminen. Teoksessa K. Hyry & M. Leppänen (toim.). Anna käsi. Nuoren perheen kirja. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Keuruu: Otava, 58-65.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uljas, J. 1996. Kestääkö rakkaus kaiken. Teoksessa J. Latvala & T. Riihimäki (toim.). Elämän kipeitä kysymyksiä. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 193-208.

Valanko, Siw. 1996. Vieraat kulttuurit hoitotyössä. Teoksessa T. Munnukka, S. Halme, I. Kiikkala & H. Willman (toim.). Hoitotyön vuosikirja. Väestö ja hoitotyön asiantuntijuus. Helsinki: Kirjayhtymä, 69-77.

Vanhatalo, S. 2004. Perheen tasa-arvo – Itsetarkoitusta vai tarkoituksenmukaisuutta? Teoksessa K. Hyry & M. Leppänen (toim.). Anna käsi. Nuoren perheen kirja. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Keuruu: Otava, 75-79.

Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Virkki, P. 1999. Hoitotyöntekijöiden ammatilliset valmiudet kulttuurinmukaiseen hoitotyöhön. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos.

Voittonen, O. 2003a. Lahja ja tehtävä. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 30-33.

Voittonen, O. 2003b. Kohti elämäkumppanuutta. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 58-62.

Voittonen, O. 2003c. Evankeliumi hoitaa perhettä. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 76-79.

Väyrynen, L. 2003a. Mieheksi ja naiseksi Hän loi heidät. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 10-12.

Väyrynen, L. 2003b. Siunaus ja suoja. Teoksessa A-P. Palola (toim.). Hyvinä ja pahoina päivinä. Avioliitto, perhe ja koti. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry. Jyväskylä: Gummerus, 26-29.

Åstedt-Kurki, P. & Nieminen, H. 1997. Fenomenologisen tutkimuksen peruskysymykset hoitotieteessä. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.). Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY, 152-163.

LIITTEET

Liite 1: Ohjeistus vanhemmille

Suurperheen vanhemmat, Jumalanterve!

22.4.2006

Olemme kaksi valmistuvaa hoitotyön opiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Anna-Lea valmistuu lasten ja nuorten sairaanhoitajaksi ja Saara terveydenhoitajaksi. Teemme opinnäytetyötä vanhoillislestadiolaisten suurperheiden vanhempien kokemuksista arjessa jaksamisesta ja selviytymisestä sekä siitä, millä tavalla hoitotyöntekijät ovat auttaneet perheitä jaksamaan ja selviytymään arjessa. Tutkimuksen avulla halutaan edistää hoitotyöntekijöiden ja opiskelijoiden tietämystä vanhoillislestadiolaisesta perheistä sekä lisätä heidän valmiuksiaan kohdata tällainen perhe.

Toivomme teidän kirjoittavan vapaamuotoisesti omista kokemuksistanne alla olevien kysymysten avulla. Voitte kertoa kokemuksistanne myös esimerkkien avulla. Kerrokaa vielä lastenne lukumäärä ja oma ikänne.

- 1) **Kertokaa millaiset asiat ovat auttaneet teitä perheenä selviytymään arjessa.**
- 2) **Kertokaa millä tavalla hoitotyöntekijät ovat auttaneet teitä perheenä selviytymään arjessa.**

Käsitlemme kirjoituksenne luottamuksella. Työmme on arvioitu valmistuvan keväällä 2006, jonka jälkeen se on luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteen kirjastossa. Jos teille heräsi kysymyksiä, voitte ottaa meihin yhteyttä.

Jumalan rauhan terveisin

Anna-Lea Nissinen
Oravasaarentie 705
41630 Oravasaari
puh: 040-9642267
anna-lea.nissinen.sho@jypoly.fi

Saara Rentola
Palanderinkatu 9 E 70
40320 Jyväskylä
puh: 050-4656697
saara.rentola.sho@jypoly.fi

Työtämme ohjaavat

Helena Manninen
helena.manninen@jypoly.fi
puh: 0400-976760

Maritta Pohjolainen
maritta.pohjolainen@jypoly.fi
puh: 040-7762874

Liite 2: Perhe yhteinen yritys –kategorian muodostuminen

Pelkistetyt ilmaisut	Alakategoriat	Yläkategoriat
Lapsista ja heidän kasvamisestaan koettu ilo Eri-ikäisistä lapsista huolta ja iloa eri aikoina Työmäärästä huolimatta lapset suuri ilo ja voimavara Lapset sekä antavat että kuluttavat voimia Lasten kasvaessa heistä myös juttelukavereita	Lapsista voimaa ja iloa	
Kotitöiden jakaminen lapsille heidän ikätasonsa mukaisesti Isommat sisarukset hoitavat pienempiä Kotitöiden jakaminen tasapuolisesti	Lapsista apu arjen askareisiin	
Lasten kanssa puuhastelu Pienet retket Metsässä liikkuminen Rauhoittuminen perheen kesken Yhteiset hetket Vierailut samassa elämäntilanteessa olevan perheen luona	Perheen yhteinen aika	Perhe yhteinen yritys
Halaukset ja sylissä pitäminen Positiivinen palaute Toisen kuunteleminen ja tukeminen Huumori Elämä koostuu arjesta Arjesta iloitseminen ilman isoja odotuksia Anteeksiantaminen Anteeksipyytäminen Asioiden unohtaminen Toinen toisensa huomioon ottaminen	Toinen toisesta välittäminen	
Yhteiset pelisäännöt ja rajat Molempien vanhempien vastuu Vastuun jakaminen Perhe yhteinen yritys, ei vain äidin työpaikka Työvuoroja ei ole, se tekee joka ehtii Turvallisuutta lisäävät rajat lapsille Hyvän käytöksen opettaminen Vanhemmat auktoriteetteja Yksimielisyys lasten nähden Päätökset yksimielisesti	Yhteiset pelisäännöt ja rajat	

Liite 3: Eheä aviosuhde – kategorian muodostuminen

Pelkistetyt ilmaisut	Alakategoriat	Yläkategoriat
Toimiva parisuhde Puolisoiden hyvät välit Luottamus toiseen Tieto vastuun siirtymisestä Isä avainasemassa äidin jaksamiseen Suurin paino aviopuolisoiden välisessä suhteessa Vanhempien välinen suhde lapsen koti Puolison tuki kotona tehdyille työlle tärkeää Puolison arvostus kotona tehtävään työhön	Luottamuksellinen suhde	
Puolisoiden välinen keskustelu Omista toiveista, ajatuksista ja odotuksista puhuminen Vaikeista asioista puhuminen kaksistaan Puolisoiden kahdenkeskiset hetket Pienet kahdenkeskiset matkat	Parisuhteen hoitaminen	Eheä aviosuhde
Oppia pyytämään ja otta- maan apua vastaan Lupa olla heikko Ei tarvitse olla yli-ihminen Saa väsyä pyytää apua	Lupa olla heikko	
Yksin vietetyt hetket Oma aika Harrastukset Naistenillat Omat hetket metsäkämpällä, marjassa, metsässä Kirpputorit Lenkillä ja jumpassa käyminen Kutsut	Oma aika	

Liite 4: Aineellinen ja henkinen tuki –kategorian muodostuminen

Pelkistetyt ilmaisut	Alakategoriat	Yläkategoriat
Vakituinen työpaikka Perusturvallisuus Riittävä elintaso Mukava asuinpaikka Omakotitalo Säännölliset työajat Yksityisyrittäjyys raskasta perheelle Remontti- ja laitehankinnat Iso kuraeteinen	Perusturvallisuus	
Samassa elämäntilanteessa olevat perheet Ystävät Sukulaiset Saman arvomaailman omaavat perheet Uskavaiset läheiset, ystävät, sukulaiset, sisarukset ja perheet Keskustelut ystävien/sukulaisten kanssa auttavat luottamaan tulevaan	Sosiaalinen verkosto	
Isovanhemmat apuna Sisarukset apuna Ystävät apuna Sukulaiset apuna Muiden uskovaisten tuki Nuoret ja sisarukset lapsenvahtina	Läheisten apu arkeen	Aineellinen ja henkinen tuki
Kunnalta ei voi luottaa saavansa apua Apu saatava sukulaisilta ja ystäviltä Kunnallista kodinhoitoapua tai muuta lastenhoitoapua ei saatavilla Kodinhoitajien apu vähäistä mutta tarpeellisia Kodinhoitajien avusta hyviä ja huonoja kokemuksia	Kunnallisen avun niukkuus	

Liite 5: Luottamus Jumalaan – kategorian muodostuminen

Pelkistetyt ilmaisut	Alakategoriat	Yläkategoriat
Yhteinen usko Yhteinen arvomaailma Usko antaa voimia arkeen Jumalan antama tehtävä oikea elämäntehtävä Usko antaa voimia tulevaisuuteen	Yhteinen usko	Luottamus Jumalaan
Usko tulevaisuuteen toimeentulon kannalta Usko tulevaisuuteen terveyden kannalta Usko arjen helpottumiseen lasten kasvamisen myötä	Tulevaisuuden usko	

Liite 6: Hoitotyöntekijöiden asenteet –kategorian muodostuminen

Pelkistetyt ilmaisut	Alakategoriat	Yläkategoriat
<p>Arvostava asenne lapsiin Halu nähdä ja nostaa esille lapsen hyviä puolia ja vahvuuksia Kotikasvatuksen arvostaminen Positiivinen asenne suurperheen äidin lähtiessä synnytyssalista Ei kauhistele suurta perhettä Kätilöiden palaute positiivista ja arvostavaa Kätilöiden suhtautuminen hienoa Uskovaisten arvostaminen Suurperheen työmäärän ymmärtäminen Luottamus vanhempien kykyyn hoitaa omaa lasta Oman kokemuksen arvostaminen Hoitohenkilökunnan asenne muuttunut suvaitsevaisemmaksi ja ymmärtäväisemmäksi 80-luvulta 2000-luvulle</p>	<p>Hoitotyöntekijöiden kunnioittava ja ymmärtävä suhtautuminen</p>	<p>Hoitotyöntekijöiden asenteet</p>
<p>Suurperheen äidin uudelleen raskaaksi tulemisen kauhistelu Hoitohenkilökunnan ehkäisyneuvonnan antaminen vastoin vanhempien tahtoa Suurperheen vanhempien synnytyskokemusten vähättely Apua pyydettyessä avun tarpeen vähättely</p>	<p>Hoitotyöntekijöiden vähätlevä ja epäkunnioittava käytös</p>	

Liite 7: Kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta – kategorian muodostuminen

Pelkistetyt ilmaisut	Alakategoriat	Yläkategoriat
<p>Palvelu kannustavaa, kiinnostunutta, joustavaa</p> <p>Vanhempien jaksamisen ja parisuhteessa selviämisen kysyminen</p> <p>Tunne välittämisestä</p> <p>Tunne, että apua on saatavissa tarpeen tullen</p>	<p>Tunne välittämisestä</p>	
<p>Tuki kausiluonteista</p> <p>Tukea vaikea pyytää tai ottaa vastaan</p> <p>Neuvolasta ei tukea arjen ongelmatilanteisiin</p> <p>Ei osaa ottaa puheeksi omaa jaksamistaan</p> <p>Pelko puhumisen seurauksista</p> <p>Kaavamaisuus ja rutiinomaisuus neuvolakäynneillä</p> <p>Konkreettisen avun saaminen neuvolasta ei onnistu</p>	<p>Tuen rutiinomaisuus ja sattumanvaraisuus</p>	<p>Kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta</p>
<p>Omalääkärivastaanotto hyvä isoille perheille</p> <p>Vierihoidosta luopuminen öiden ajaksi</p> <p>synnytysvuodeosastolla</p> <p>Ylimääräisiä päiviä synnytysvuodeosastolla</p> <p>Terveyskeskuksesta apuvälineet ja lääkekuurit heti kotiin</p> <p>Neuvolasta ohjehtisiä</p> <p>Neuvola-aikoihin vaikuttamisen mahdollisuus</p> <p>Ohjaus kotipalvelun perhetyöntekijän saamiseksi äidin sairastaessa</p> <p>Allergiatestit tehtiin joustavasti</p>	<p>Palvelu monipuolista, ymmärtävää ja joustavaa</p>	

Liite 8: VOIMAVARAINEN PERHE – yhdistävän kategorian muodostuminen

Alakategoriat	Yläkategoriat	Yhdistävä kategoria
Lapsista voimaa ja iloa		
Lapsista apu arjen askareisiin	Perhe yhteinen yritys	
Perheen yhteinen aika		
Toinen toisesta välittäminen		
Kasvatus		
Toimiva parisuhde		VOIMAVARAINEN PERHE
Parisuhteen hoitaminen	Eheä aviosuhde	
Lupa olla heikko		
Oma aika		
Yhteinen usko		
Tulevaisuuden usko	Luottamus Jumalaan	
Perusturvallisuus		
Sosiaalinen verkosto	Aineellinen ja henkinen tuki	
Läheisten apu arkeen		
Kunnallisen avun niukkuus		

Liite 9: HOITOTYÖNTEKIJÄT SUURPERHEEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAJINA – yhdistävän kategorian muodostuminen

Alakategoriat	Yläkategoriat	Yhdistävä kategoria
Hoitotyöntekijöiden kunnioittava ja ymmärtävä suhtautuminen	Hoitotyöntekijöiden asenteet	HOITOTYÖNTEKIJÄT SUURPERHEEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAJINA
Hoitotyöntekijöiden vähätlevä ja epäkunnioittava käytös		
Tunne välittämisestä	Kokemukset hoitotyöntekijöiden henkisestä tuesta ja käytännön avusta	
Tuen rutiininomaisuus ja sattumanvaraisuus		
Palvelu monipuolista, ymmärtävää ja joustavaa		